

GUIDE FÖR HÅLLBAR UTVECKLING
FÖR BARNKULTURCENTER

Guide för hållbar utveckling för barnkulturcenter

Kristiina Tiainen och Janina Ahlfors

Utgivare: Förbundet för barnkulturcenter i Finland
Grafisk design och layout: Vilma Juutinen
Guiden har genomförts med bistånd av Mellersta Finlands närings-, transport- och miljöcentral som en del av projektet för hållbar utveckling av barnkulturen

Innehåll

01. Varför ska barnkulturcenter vara fostrare i hållbar utveckling? 4

För barn och ungdomar 5
När framtiden känns skrämmande 6
Barnkulturcenter som en del av lösningen 8
Sakkunnigtext: Konst och kultur som förnyare av samhället 9
Sakkunnigtext: Barnkultur har en stark koppling till hållbar utveckling 10

02. Fostran i hållbar utveckling vid barnkulturcenter 11

Rädda världen genom konst- och kulturfostran 12
Sakkunnigtext: Att älska världen är nyckeln till en god framtid 14
Sakkunnigtext: Är det möjligt att föra ut mer konst- och kulturfostran? 15
Vingar på cykelmodellen för klimatfostran med hjälp av konst- och kulturfostran 18
Sakkunnigtext: Styrka, känslighet och oljud för världens bästa 21
Case: Skapa framtidstro med konst 23
Case: Världsarvsagenter och -ambassadörer 25
Case: Hållbar utveckling i resväskor 27
Case: De stora linjerna styr programmet för kulturfostran 29
Case: Om vattnets kretslopp med hjälp av traditionella instrument 31
Case: Museet som inlärningsmiljö för ett hållbart levnadssätt 32
Miljökänslor och att reagera på dem 34
Sakkunnigtext: Hopp kräver emotionella färdigheter och handling 35
Case: Utopiernas rum 36
Bor det en aktivist i dig också?! 38
Case: Den egna vardagsmiljön utgör grunden i Lastus arkitektur- och konstfostran 40
Ett barnkulturproffs är redo att bli miljöfostrare 43
Sakkunnigtext: Det bor en liten miljöfostrare i var och en av oss 44

03. Barnkulturcentrets ekovardag 46

Det ekologiska fotavtrycket måste också bli mindre 47
Programmet för hållbar utveckling 49
Fem steg för att skapa ett program för hållbar utveckling 50
Delområden i ekovardagen 51
Sakkunnigtext: Ungdomsorkesterns koldioxidavtryck 52
Case: Konsttestarna transporterar till konst och kultur 55
Case: Dialogiskt förhållande till material 58
Case: Blå som en blåklint – giftfri konst med spädbarn 60
Case: Naturfärgspaletten 61
Certifikat över hållbar utveckling som är lämpliga för barnkulturcenter 65
Case: En miljövänlig konstfestival för barn 68

04. Koll på fakta 69

Ordlista 70
Delområden av hållbar utveckling 73

05. En utmaning till barnkulturcentren! 74

5 +1 gärning för ett hållbarare barnkulturcenter 75
Länkar 76

01

Varför ska barnkulturcenter vara fostrare i hållbar utveckling?

För barn och ungdomar

Grunden för Förbundets för barnkulturcenter i Finland verksamhet är FN:s konvention om barnets rättigheter och särskilt artikel 31, enligt vilken varje barn har rätt att delta i ett kulturellt och konstnärligt liv. Förbundets värderingar är kvalitet, jämlikhet, barnet som utgångspunkt och konst. Förbundet möjliggör och samordnar nationellt och internationellt samarbete för att öka och utveckla barnkulturverksamhet som är jämlik och stöder välmåendet runtom i Finland. Barnkulturcentrens kunder är barn och unga, vars rättigheter främjas av centren genom konst och kultur.

Barnets rätt till en god framtid är otvetydig i ljuset av FN:s konvention om barnets rättigheter. Viktiga punkter i konventionen med tanke på barnens framtid är särskilt artikel 6, som garanterar varje barns medfödda rätt till livet och fullvärdig utveckling, och artikel 24 som betonar rätten till rent dricksvatten och en oförorenad miljö. Enligt Finlands grundlag har alla ett ansvar för naturen och dess mångfald, miljön och kulturarvet. Den offentliga makten ska sträva efter att säkerställa var och en rätt till en hälsosam miljö och möjlighet att påverka beslut om sin livsmiljö.

När framtiden känns skrämmande

Barnens rätt till en god framtid är dock för närvarande hotad. Detta illustreras till exempel av konceptet planetariska gränser som utvecklats av Stockholm Resilience Center och som presenterar de gränser inom vilka mänskligheten kan fortsätta att utvecklas och blomstra i framtiden. Enligt de senaste uppskattningarna har mänskligt beteende tagit fyra av nio faktorer till en farlig nivå av ökad risk eller ett kritiskt högriskområde där storskaliga, plötsliga och irreversibla miljöförändringar är mycket sannolika.

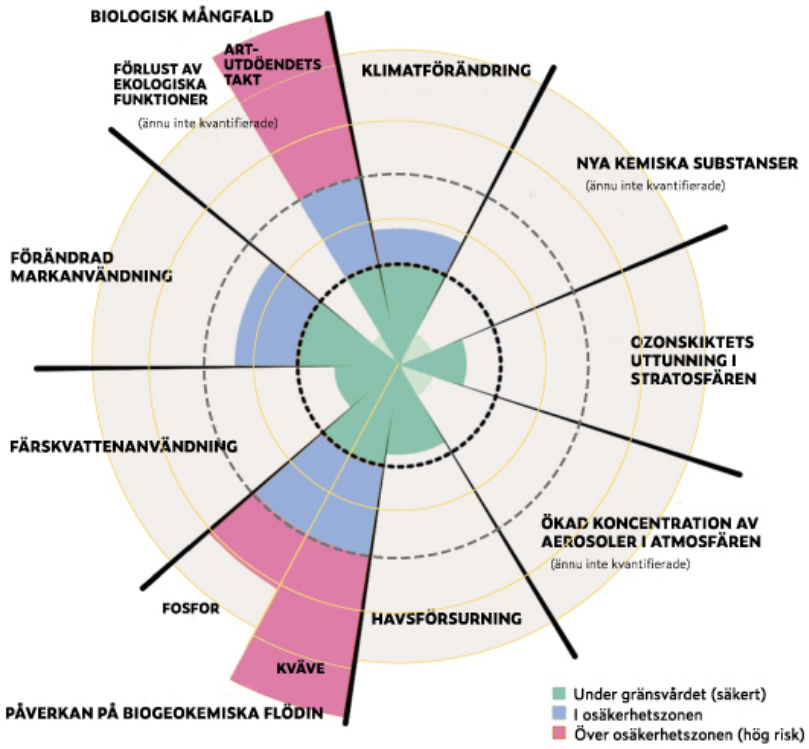

Bild: Förändringen i planetariska faktorer från 1950-talet till idag.
Credit: J. Lokrantz/Azote based on Steffen et al. 2015.

Hösten 2019 lämnade en grupp bestående av 16 ungdomar från olika länder ett klagomål till FN:s kommitté för barnets rättigheter över fem stater som de ansåg ha orsakat klimatkrisen genom att medvetet ignorera vetenskaplig kunskap om effekterna av klimatförändringen. Utgångspunkten för klagomålet är att barn lider mest av

klimatförändringen, som har framskridit till en farlig nivå.

I september 2021 publicerades den hittills största vetenskapliga studien om klimatångest som unga människor upplever (Young People's Voices on Climate Anxiety, Government Betrayal and Moral Injury: A Global Phenomenon). Enligt undersökningen sade 75 procent av tiotusen ungdomar att de ansåg att "framtiden är skrämmande", och 81 procent ansåg att mänskligheten hade misslyckats med att skydda sin planet. Det kanske mest alarmerande budskapet är att ungdomar sade sig uppleva att de hade färre möjligheter i sina liv än deras föräldrar. Enligt resultatet av studien är till exempel 42 procent av de finländska ungdomarna tveksamma till att skaffa egna barn på grund av oro för klimatkrisen. Av de finländska ungdomarna skrev 43 procent under påståendet enligt vilket "mänskligheten är dömd till undergång". Internationellt ansåg hela 56 procent av de tillfrågade det samma. Omkring tiotusen ungdomar i åldrarna 16-25 år från Australien, Brasilien, Filippinerna, Finland, Frankrike, Indien, Nigeria, Portugal, Storbritannien och USA deltog i studien som genomfördes av universitet i Bath i Storbritannien.

Inhemska enkäter visar också hur unga människors oro för klimatförändringen har ökat kraftigt under de senaste tio åren. Ungdomsbarometern ,som ges ut årligen mäter 15-29-åriga finländska ungdomars värderingar och attityder. År 2008 var cirka 40 procent av ungdomarna ganska eller mycket oroade över klimatförändringarna, medan siffran 2018 redan hade stigit till nästan 70 procent. Klimatförändringen som har orsakats av människan orsakar mest

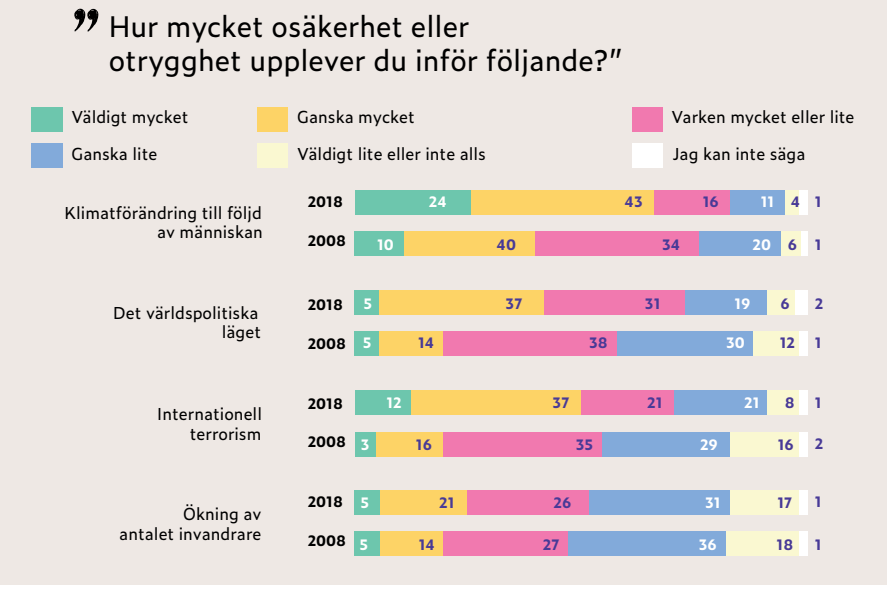

Bild: Ungdomsbarometern 2018

Barnkulturcenter som en del av lösningen

osäkerhet och otrygghet hos ungdomarna som deltog i studien.

Vi lever i en tid av hållbarhetskris, där varje individ och samhälle behövs för att åstadkomma en förändring. Barnkulturcentren och barnkulturaktörerna spelar en viktig roll i att lyfta fram nästa generations röst och rättigheter. Barnkulturaktörer kan svara på ungdomarnas och barnens ökande miljöoro genom att identifiera och hantera miljökänslor med hjälp av konst och kultur. Men också genom att hitta ständigt nya sätt att utnyttja konst och kultur för att utveckla lösningar för framtiden. Enligt flera studier spelar kreativitet och konst inom pedagogiken en viktig roll för att fostra framtida förändringsagenter. Samtidigt måste barnkulturcentren också utmana sig själva att ständigt utveckla sin egen verksamhet till en hållbarare nivå både vad gäller ekologisk, ekonomisk som social och även kulturell hållbarhet. Djärva nya öppningar och experiment öppnar också möjligheter för nya typer av partnerskap och finansieringskällor. Hållbart levnadssätt, naturen, miljön och lärande utomhus är mångsidigt med exempelvis i grundundervisningen.

Med den här guiden vill vi ge inspiration och tips för dessa möjligheter och även utmaningar. I den här guiden fokuserar vi särskilt på ekologisk hållbarhet, men även andra mål för en hållbar framtid tangeras.
Konst och kultur behövs nu kanske mer än någonsin. Hur kan du, din arbetsgemenskap och ert barnkulturcenter anpassa er till omvandlingen? Vilka olika roller kan ni hitta som en del av lösningen?

Konst och kultur som förnyare av samhället

Erkka Laininen: Stiftelsen OKKA-säätiö

Vi lever i en antropocen epok där människan har blivit den största kraften som påverkar jordens tillstånd. Med en begränsad och sammanlänkad jord kan vi överleva bara tillsammans med naturen och tillsammans med varandra. Unesco har sammanfattat målet med framtida lärande så här: "Målet med utbildning är inte längre att lära sig av världen för att veta hur man ska agera i den, utan att lära sig att vara ett med världen omkring oss."

Var hittar vi den möjlighet med vilken vi kan vända hopplösheten i den av människan skapade ekokrisen till hopp? Varifrån kommer livets nya meningar och källorna till det goda livet? Svaret är konst, kultur och människornas gemenskap. De hjälper oss att bredda vår uppfattning av verkligheten och tillsammans föreställa oss annorlunda framtider baserade på godkännandet av de ekologiska yttre ramarna i vårt liv och strävan efter ett gott liv genom mänsklighetens berikande kraft.

Bildning är en forskningsresa in i det egna jaget och den yttre verkligheten. Förenhetligandet av världsrelationen är en fråga om harmonin mellan kropp, sinne och själ och människans världstillhörighet. Jaget som förnyas byggs upp i människans handlingar och i interaktion med den omgivande världen. Människan utforskar och förundrar sig över världen och sig själv i egenskap av vetenskapsman, konstnär och andlig varelse och använder som verktyg djärva och kreativa experiment, dialog och att stanna upp.

I spetsen för inlärning som förnyar världsrelationen behöver vi djärva och smidiga aktörer som vågar försöka överskrida det existerande. I framtiden handlar lärandet i allt högre grad om att interagera i olika gemenskaper och att samskapa verkligheten. Aktörer inom konst- och kulturområdet, exempelvis barnkulturcentren och organisationer, aktörer i civilsamhället och läroinrättningar inom fritt bildningsarbete, kan ligga i framkant när det gäller att främja sådant lärande.

Barnkultur har en stark koppling till hållbar utveckling

Iina Berden, konsultativ tjänsteman
Undervisnings- och kulturministeriet

Undervisnings- och kulturministeriet engagerar sig i målen för hållbar utveckling och åtgärderna inom ministeriets förvaltningsområde främjar en kulturell omvandling mot en övergripande hållbar utveckling. Ministeriets förvaltningsområde har ett särskilt ansvar för att främja mål relaterade till social hållbarhet, såsom att stärka bildningen och människornas välbefinnande.

Undervisnings- och kulturministeriets riktlinjer för hållbar utveckling (2020) stöder och kompletterar verkställandet av Finlands nationella agenda för hållbar utveckling 2030. Riktlinjerna är en helhetsbild över ministeriets förvaltningsområdes engagemang för att främja de globala målen för hållbar utveckling.

Ministeriets centrala åtgärder när det gäller barnkultur är att lyssna och ta hänsyn till barns och ungas åsikter, att uppmuntra aktörer inom konst- och kulturområdena att agera i enlighet med hållbar utveckling och att främja kunskap om ämnet, att skydda och bevara kulturarvet och främja hållbar användning med hjälp av åtgärder enligt kulturarvsstrategin och främjande av likvärdiga hobbymöjligheter i hela landet.

Barnkulturen har en stark koppling till skapandet av en hållbar och bättre värld. Det är viktigt att involvera barn och unga i debatten om hållbar utveckling och skydd av naturens mångfald. Konst och kultur ger utmärkta möjligheter för barn och unga att både behandla ämnet och föra fram sina egna åsikter.

02

Fostran i hållbar utveckling vid barnkulturcenter

Rädda världen genom konst- och kulturpedagogik

Hur ser fostran i hållbar utveckling ut vid barnkulturcentren? Den omfattar utställningar, föreställningar, guidade turer och utveckling av relationen till publiken, workshops, evenemang och kreativt samarbete, kommunikation, vardagsval och ledarskap. Den hållbara utvecklingens aspekt kan inkluderas i nästan all verksamhet vid ett barnkulturcenter. Fostran i hållbar utveckling kan göras på många sätt och med olika teman i samband med konst- och kulturpedagogik och med dess metoder.

Miljöfostran, som används parallellt med termen fostran i hållbar utveckling, är en verksamhet som avser att främja ett hållbart levnadssätt. De nya läroplanerna för småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och gymnasieutbildning uppmuntrar till en ännu mer holistisk approach där målet för mänsklig tillväxt och utveckling är en ekosocialt upplyst medborgare. En ekosocialt upplyst medborgare är medveten om hur hans eller hennes handlingar påverkar andra människor, naturen och samhället. Hen förstår att mänskligheten immateriella kapital kan ökas i det oändliga, men jorden sätter gränser för den materiella konsumtionen. Hen har förmåga att göra sitt eget dagliga liv till en del av den stora berättelsen som förstärker upplevelsen av livets betydelsefullhet.

Målet för all verksamhet inom miljöfostran är miljöansvar, det vill säga viljan och förmågan att delta i att lösa miljöproblem. För att växa till en miljöansvarig aktör krävs att man är lyhörd för miljön, har miljövänliga värderingar och attityder samt information om miljöfrågor. Dessutom behövs tilltro till den egna förmågan att påverka samt konkreta färdigheter att agera för att lösa miljöproblem. Hos barn under skolåldern spelar särskilt lyhördhet för miljön, det vill säga en positiv känslomässig relation till naturen, en viktig roll. Med åldern får kunskap och medvetenhet, samt färdigheter och tilltro till den egna förmågan, en allt viktigare roll vid sidan av naturrelationen. Miljövänliga värderingar och attityder är alltid viktiga. Med metoder inom konst- och kulturpedagogik kan alla aspekter av miljöfostran stärkas – det är bara fantasin som sätter gränser och det finns säkert en lämplig infallsvinkel för alla.

miljöpedaogik
demokratifostran
fostran i mänskliga rättigheter
empatifostran
naturfostran
känslofostran
globalfostran
värdefostran
mediefostran
kulturarvspedagogik
fostran i självkänsla
fredsfostran
framtidsfostran

kulturpedagogik
konstpedagogik

=

fostran i hållbar utveckling

Att älska världen är nyckeln till en god framtid

Arto O. Salonen
professor i socialpedagogik, fakulteten för samhällsvetenskap och ekonomiska vetenskaper, Östra Finlands universitet
Medlem av Finlands expertpanel för hållbar utveckling

Kultur och konst hjälper till att väcka alla till den häpnadsväckande vackra världen som skapar ramarna för livet. I den världen råder ömsesidigt beroende. Det finns inga onödiga delar, istället stödjer olika världsdelar varandras existens.

Att älska världen är nyckeln till en god framtid. Att älska världen handlar om att leva sig in i den andras ställning på ett empatiskt sätt och finna det gemensamma goda. Den andra kan vara en människa eller vilken som helst annan del av naturen.

Människan och den övriga naturen bildar en helhet där även den icke-levande naturen intar en central plats. Därför är hela världen värd att älskas. Också den klipphåla där så många i leden av generationer före mig har förnummit samma värld som jag förnimmer nu.

Är det möjligt att föra ut mer konst- och kulturpedagogik?

Redigerad från boken "Loikkaa ulkoluokkaan",
Aulikki Laine, Meri Elonheimo och Anna Kettunen (red.)

"På mina farföräldrars tid hade alla en naturlig kontakt med naturen. Idag finns det många barn för vilka naturen är ett främmande element. Naturupplevelser i barndomen och som ung har en betydande inverkan under hela livet. Att lära sig utomhus främjar bildandet och fördjupandet av barnens naturrelation.

Undervisning utomhus har studerats mycket runtom i världen och resultatet visar att det lönar sig att bege sig utomhus. Naturen är en mer mångsidig inlärningsmiljö än ett klassrum. Det möjliggör funktionella, konstnärliga och forskningsmässiga arbetssätt. I naturen är det möjligt för eleven att utnyttja olika sinnen och tillägna sig bättre det ämne som hen undervisas i. Att lära sig i naturen utvecklar självkänsla och sociala färdigheter och höjer humöret.

Läroplanen för grundläggande utbildning som trädde i kraft 2016, skapar en bra grund för lärande ute i naturen. I värdegrunden konstateras att naturen ska utnyttjas som inlärningsmiljö. I nybörjarundervisningen får vistelse i naturen och stärkandet av naturrelationen en starkare roll, när ett hållbart levnadssätt främjas. Vikten av relationen till naturen och nödvändigheten av ett hållbart levnadssätt som en del av undervisningen återspeglas i följande meningar i läroplanen "Människan är en del av naturen och helt beroende av ekosystemens livskraft. Att förstå detta är nyckeln till att växa som person."

Utomhusklassrummet kan vara skolgården, en park eller till och med en närliggande fotbollsplan. Det kan vara en närliggande skog, en myr,längs en bäck, en sjö- eller havsstrand. En utomhusklass är också ett verksamhetssätt. Vad kan en presentation, workshop eller utställning i en naturmiljö tillföra konst- eller kulturpedagogiken?

Konst- och kulturpedagogik anses av många experter inom hållbar utveckling vara ett av de viktigaste medlen för att främja hållbart medborgarskap. Kulturpedagogik innehåller redan många aspekter och metoder för att ta sig an krävande frågor om hållbar utveckling. Genom att göra, uppleva, diskutera och fundera tillsammans går budskapet ofta bättre fram än om man bara lyssnar till det. I den konstnärliga processen skapas ett rum som på sätt och vis avviker från de vardagliga normerna, där det är tillåtet att leka, hänge sig, bli rörd, experimentera och ifrågasätta det invanda. Kommunikationsfärdigheter som ofta förknippas med konstpedagogik (aktivt lyssnande, att uttrycka sig själv, dialog), känslomässiga färdigheter, samarbetsförmåga, kritiskt tänkande, problemlösningsförmåga och att tolerera osäkerhet och motstridigheter är uttryckligen framtidens färdigheter som behövs för att hantera den beklagliga hållbarhetskrisen.

Att delta i konstverksamhet kan ge verktyg för känslor, svar på frågor, en kanal för att uttrycka sig och sina åsikter, det kan också vara konkreta åtgärder för att hjälpa miljön. Den upplevda konstupplevelsen kan röra och beröra mitt i vardagen och få en att stanna upp för att reflektera över de attityder och värderingar som känslorna lyfter fram. Konst kan hjälpa till att ställa sig i någon annans position, att se saker ur ett annat perspektiv än sitt eget och att känna empati för andra organismer och till och med den icke-levande naturen. Ett sådant uppvaknande kan erbjuda en möjlighet till en förändring mot mer hållbara levnadssätt och verksamheter. Det är genom konst, kultur och gemenskap som det är möjligt att skapa nya meningar för livet.

Känslor, reflektion över världen och funderingar över det egna jaget är en del av kärnan i att skapa konst. Klimatförändringen och andra svåra frågor, som även kan väcka ångest, kan vara lättare att hantera med hjälp av konst och samtidigt får man pejla sin egen roll och vad man tänker till exempel om naturskydd, konsumtion och mänskliga rättigheter. Det är möjligt att ta ställning genom konstverk och -gärningar, med hjälp av dem kan budskapet göras starkare och få stöd av den egna gruppen och hjälp av ett kulturproffs med att forma sina tankar till konst. Konst gör det lättare att uttrycka känslor och tankar, att visualisera och klä dem i ord.

Kultur erbjuder utmärkta möjligheter att betrakta jordens och mänsklighetens tillstånd förr, nu och i framtiden. Genom att studera kulturarvet och historien växer förståelsen för det förflutna och hur vi kommit till nuläget. Många moderna konstnärer funderar på dagens liv och framtiden, vilket skapar en utmärkt grund för att skapa visioner om framtiden tillsammans med barn och unga. När man funderar på alternativa framtider behövs förmåga att fantisera och att göra det osynliga synligt.

Vingar på cykelmodellen för klimatfostran med hjälp av konst- och kulturpedagogik

För att miljöfostran ska bli så effektiv som möjligt har olika modeller för miljöfostran tagits fram, som var och en på sitt sätt beskriver hur det önskade målet kan nås och vilka delområden som ingår i effektiv miljöfostran. De kanske mest etablerade modellerna för miljöfostran i Finland är Palmers trädmodell som skapades 1998 och den finländska husmodellen som skapades av Jeronen och Kaikkonen år 2001.

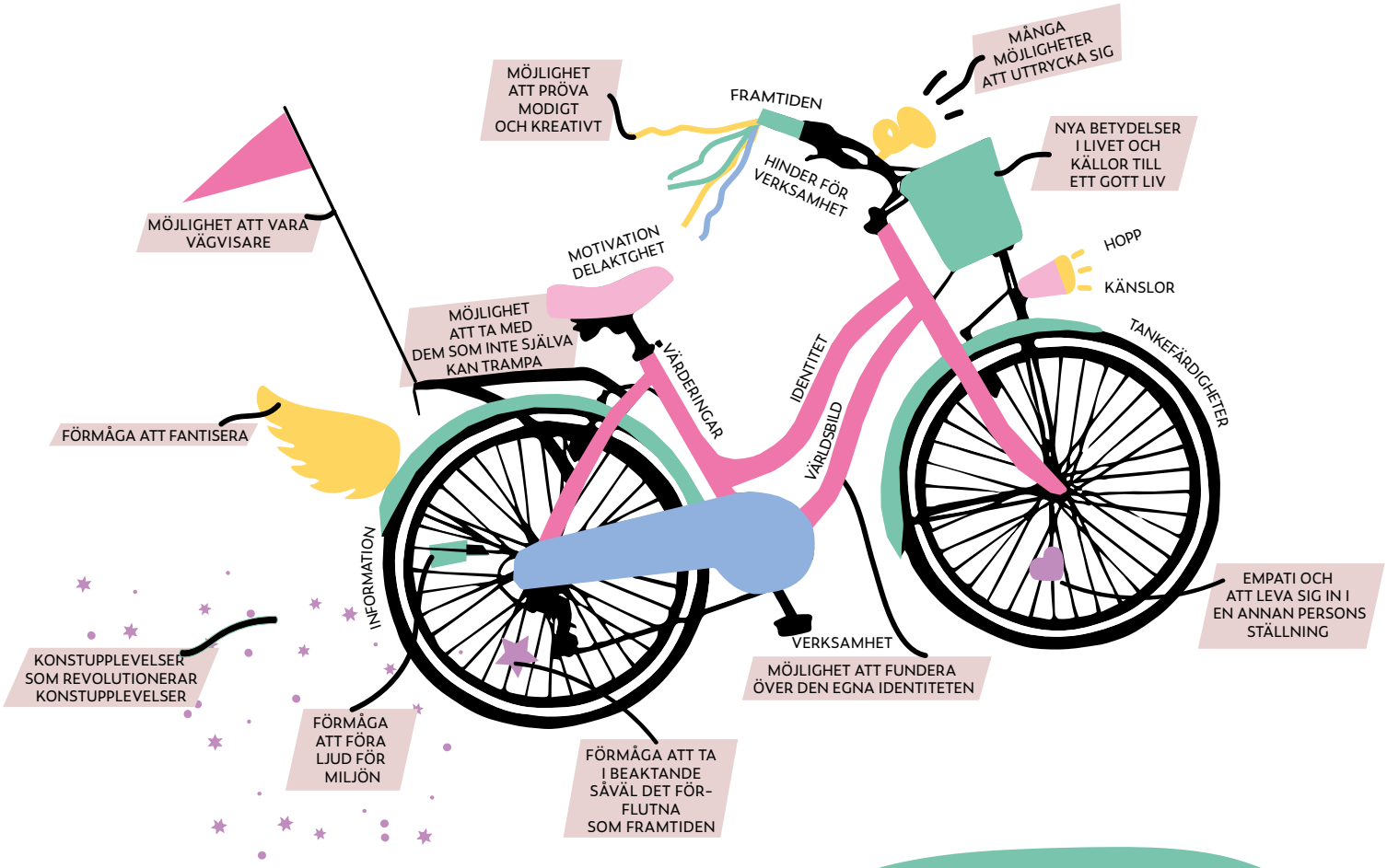
År 2017 utvecklade fyra forskare i klimatfostran, Sakari Tolppanen, Essi Aarnio-Linnanvuori, Hannele Cantell och Anna Lehtonen, en övergripande cykelmodell för klimatfostran, som är kanske en av de mest använda modellerna för miljöfostran idag. Vi valde denna nya cykelmodell som grund för denna guide för att illustrera de olika medlen för konst- och kulturfostran och dess kraft inom olika delområden av klimatfostran och bredare även fostran i hållbar utveckling.

I den ursprungliga cykelmodellen för klimatfostran "beskriver hjulen kunskap och tankeförmåga relaterade till klimatförändringen. Mängden information får dock inte vara ett självändamål, istället ska information användas kritiskt, så att man jämför, analyserar och bygger ny förståelse. Elevens identitet, värderingar och världsbild skapar grunden för klimatinlärning. Nya kunskaper och färdigheter fäster sig också vid den stomme som de bildar. Kedjorna och pedalerna representerar åtgärder för att bromsa klimatförändringen. I detta sammanhang avses med åtgärder arbete med frågor kring "det riktiga livet". Sadeln, cykelsätet, illustrerar i modellen cyklistens motivation och upplevelse av delaktighet. För att klimatfostran ska vara motiverande får den inte beskriva klimatförändringen som ett avlägset problem och inte heller som alltför svårt att förstå. Det är viktigt att betona att eftersom människorna har byggt samhället, kan människorna även ändra på det.

Bromsarna illustrerar hinder för verksamheten. Hindren är ofta mänskliga, de kan bero till exempel på lättja eller bekvämlighet, men det finns även en stor mängd strukturella hinder. Klimatförändringen som fenomen väcker starka känslor hos vissa människor, vilket i modellen illustreras av en lampa som styr framstegen. Att reflektera över och göra upp visioner om framtiden är ett mycket viktigt delområde inom klimatfostran: cykeln styrs i önskad riktning med styrstången."

Cykeln som är stajlad med de medel och möjligheter som konst- och kulturfostran erbjuder, har en möjlighet att få vingar och flyga till platser som vi kanske inte ännu kan föreställa oss. Precis som vi inte ska se direkt på solen, kan det ibland vara svårt att titta rakt på svåra saker och verkligen se dem. Konsten däremot ser på saker och fenomen lite snett, så att något väsentligt och kanske till och med överraskande kommer fram. Hur skulle du stajla cykeln utifrån din egen konstart eller ditt barnkulturcenter?

Cykelmodellen

Hur skulle du stajla cykeln för klimatfostran ur din konstarts eller ditt barnkulturcenters synvinkel betraktat?

Bild: Den ursprungliga cykelmodellen för klimatfostran: Tolppanen, S., Aarnio-Linnanvuori, E., Cantell, H. & Lehtonen, A. 2017. "Pirullisen ongelman äärellä – kokonaisvaltaisen ilmastokasvatuksen malli." (Inför ett djävulskt problem - modell för helhetsinriktad miljöfostran) Kasvatus 48 (5), 456–468.
Taide- ja kulttuurikasvatuksella tuunattu polkupyörä (Cykel stajlad med konst- och kulturfostran): Janina Ahlfors och Kristiina Tiainen, Illustratör: Outi Virtanen

Styrka, känslighet och oljud för världens bästa

Mari von Boehm,
Konst- och miljöpedagog

Barnkulturen är inte bara inriktad på hållbarhet i framtiden, utan kan även representera hållbarhet redan i vår tid. Om barn kan uppleva delaktighet och påverka saker som gäller dem, kan de ta med sig ansvarighet ända till vuxen ålder. Att reflektera över hållbara värderingar med barn och unga är oerhört viktigt, eftersom framtiden tillhör dem.

Gröna val och återvinning i sig är inte tillräckligt för att lösa miljökrisen. Det som behöver förändras är ett samhälle baserat på konsumtion, en försvunnen kontakt med naturen och ett ohållbart levnadssätt i anslutning till dessa. Med hjälp av de uttryckssätt som konsten erbjuder är det möjligt att möta miljöutmaningarna i ett positivt ljus.

Konst är en verksamhet som är fundamentalt relaterad till mänskligheten, ett karaktäristiskt drag för oss sedan den mänskliga arten genomgick en särutveckling. Se kan ge styrka och väcka känslighet hos oss på samma sätt som hos våra tidiga förfäder. Det ger livet en betydelse.

Att skapa och uppleva konst har en förbindelse till sinnena och kroppsupplevelsen. De har en stor kraft för att förnya människans världsrelation. Inom konsten är det möjligt att skapa nya tolkningar av verkligheten och skapa visioner om alternativa utsikter för framtiden.

Konsten övar upp kreativt tänkande, som är en förutsättning för att bygga lösningar för en ny typ av samhälle.

Att göra konst kan också bygga upp gemenskap och kan skapa en känsla av tillhörighet till både det förflutna och framtiden, en del av kontinuiteten. Konst kan skapa nödvändig rörelse och oväsen som påverkar beslutsfattande och de stora aktörerna.

Det viktigaste målet för oss som arbetar med konst och kultur, i sökandet efter en hållbar livsstil är att kunna omvandla den rådande strävan efter lycka som baserar sig på konsumtion till en kulturell och gemenskapsbaserad rikedom.

Skapa framtidstro med konst

Heidi Valjus,
Annegården

återspeglades även i tankarna hos de barn och unga som deltar i konstundervisningen på Annegården. Vad kan då ett barnkulturcenter göra för att skapa hoppfulla framtidsutsikter för barn och unga? Kan det vara en lösning att kombinera konst -och framtidsfostran?

En arbetsgrupp bestående av lärare i konstämnen från Helsingfors stads konstcenter för barn och unga Annegården och experter på framtidsfostran från Framtidsskolan, gav sig in på att studera ämnet som ett led i Framtidens verksamhet. Framtidslaboratoriet var Annegårdens, Framtidsskolans och bildkonstnären Nestori Syrjäläs gemensamma, på studier av framtiden baserade installation, som även fungerade som grund och inspiration till olika tvärkonstnärliga och -vetenskapliga evenemang, kurser och workshops.

Arbetsgruppen hade i uppgift att kombinera metoder från olika konstformer och framtidsfostran och utveckla nya workshopmetoder, i vilka båda är jämlikt representerade. Arbetsgruppen utvecklade och testade med barngrupper två workshops, i vilka temat var framtidens mat och arbete. Dialog, positivt framtidstänk och vikten av fantasi stod i centrum för workshopparna.

Över workshopparna utgavs en metodhandbok som kan laddas ner fritt Taiteillen tulevaisuuksiin – tulevaisuuskasvatuksen menetelmiä alakoululaisille inspiraatioksi opettajille ja kasvattajille (Med konst till framtiden – metoder för framtidsfostran för lågstadieelever som inspiration för lärare och fostrare).

Det visade sig vara mycket naturligt att kombinera konst- och framtidsfostran, även om det tog sin tid att fördjupa samförståndet. Det är naturligt för barnkulturcentren att genomföra framtidsläskunskap. Med hjälp av kreativa metoder kan vi på ett positivt sätt påverka framtidstron hos barn och unga och fantasins kraft nu och i framtiden.

Världsarvsagenter och -ambassadörer

Victoria Nylund,
Barnkulturnätverket i Österbotten Bark

Barnkulturnätverket i Österbotten Bark har utvecklat två pedagogiska program som presenterar den finska delen av världsarvet i Höga kusten och Kvarkens skärgård. Programmet bygger på världsarvet och syftar till att ge barn en ny lins genom vilken de kan se spåren som formats av inlandsisen i sin närmiljö.

Världsarvsagenterna riktar sig till årskurserna 0-2. Barnen får en möjlighet att bli riktiga Världsarvsagenter på ett inkluderande och lekfullt sätt. De lär sig att smyga som agenter, tolka spår från istiden i sin närmiljö och rapportera spåren de hittar till agentchefen! Programmet presenterar världsarvet genom uppdrag och animationer. I det pedagogiska paketet ingår: en introduktionsvideo, agenternas besök på platsen, ett uppdrag efteråt och en utställning.

Världsarvsambassadörerna riktar sig till årskurserna 4-6. Programmet bygger på vårt gemensamma ansvar att skydda och vårda vårt världsarv. Programmet uppmärksammar vår unika geologi och speciella natur. Eleverna blir Ambassadörer som lär sig att skydda världsarvet.

Elever använder miljökonst som ett konkret skyddsmedel på fladorna (vattendrag som uppkommit till följd av landhöjning). Programmet presenterar några fina möjligheter att skydda världsarvsnaturen och visar att det inte är människan ensam som formar naturen. Även naturen har egna krafter. Det pedagogiska paketet innehåller: en introduktionsvideo och en förhandsuppgift, besök av en pedagog och ett avslutningsbrev till skolan.

Hållbar utveckling i resväskor

Terhi Siippainen,
Barnkulturcentret Verso

I Barnkulturcentret Versos medlemskommuner deltar småbarnspedagogikgrupperna för 0–5 åringar årligen i en tvärkonstnärlig sagostund, Satusalkkuseikkailu. Konststunderna tar upp hållbar utveckling ur olika perspektiv.

Till sagostunden Sjöjungfrun och fisken tar konstpedagogen med sig en resväska som innehåller föremål som berör vattentemat, exempelvis flaskpost och snäckskal. Under sagostunden går man på ett funktionellt sätt igenom berättelsen om en sjöjungfru genom att leka, röra på sig och sjunga. Sjöjungfrun har en fiskvän som har fastnat i en burk. Fisken räddas tillsammans och samtidigt pratar man om vattenskydd.

Under sagostunden Den glömda matsäcken hittas i väskan ett förstorat foto med anknytning till det lokala kulturarvet och gamla föremål. Berättelsen om barnet som för en matsäck som pappan glömt ta med sig till hans byggarbetsplats gås funktionellt igenom med hjälp av dramalek, till en början genom att resa i en tidsmaskin. Under spelets gång får gruppen fundera på vad som var annorlunda förr än vad det är nu.

Under temat Skräphistoria utnyttjas i sin tur föremålsteater som framställts av återvunnet material, bl.a. i sällskap av Bertil Burk och Sakarias Saftburk, gruppen spelar på skrotinstrument lär sig samtidigt att sortera skräp.

Hållbarhets teman skapades för tvärkonstnärliga stunder av konstpedagogik på önskan av småbarnspedagogiken. Alla teman kan fördjupas med hjälp av färdiga tips under ledning av de vuxna i gruppen. Barnen blir lätt entusiastiska över ämnena och responsen från gruppens vuxna har varit tacksam och uppmuntrande.

Låt oss tillsammans fostra från ung ålder dem som ska bygga en hållbar framtid!

De stora linjerna styr programmet för kulturpedagogik

Janina Ahlfors,
Taidekaari

Taidekaari är Tammerfors stads eget program för kulturpedagogik, vars kunder är stadens alla förskolebarn och skolbarn. Hållbar utveckling har varit en viktig fråga för oss i många år, men under de några senaste åren har vi gjort det till vår viktigaste utvecklingsfråga. Utvecklingsarbetet har inletts med en kartläggning av vår verksamhet och aspekter på hållbar utveckling. Ett av sätten att närma sig denna granskning har varit att jämföra stora strategier och planer med vår egen verksamhet.

Att till exempel gå igenom målen för FN:s program Agenda 2030 och programmet Kestävä Tampere 2030 och pejla dem med kulturpedagogikprogrammets verksamhet och värderingar gav nya perspektiv. Vi konstaterade bl.a. att vi även i egenskap av en kommunal part på ett naturligt sätt förverkligar flera av punkterna för mål 8 Agenda 2030 (människovärdigt arbete och ekonomisk tillväxt). Det var en lättnad att se hur hemstaden tar sig an stora frågor som en liten enhet för kulturpedagogik har svårt att påverka i en stor stad. Å andra sidan upptäckte vi att vi redan gjorde mycket för de gemensamma visionerna och verkställde många olika mål som ingår i stora strategier.

Ett annat angreppssätt var att dela upp kulturpedagogikprogrammet efter konstart och börja leta efter sätt och mål som r lämpliga just för dem för att bygga en hållbar framtid.

Detta kräver en genomgång av frågorna tillsammans med handledarna för varje konstart och processen pågår fortfarande, men på det här sättet kan vi inkludera hållbar utveckling i vårt program utan att glömma de olika konstarternas nyanser.

Kultursektorn har möjlighet att agera väldigt etiskt och i enlighet med hållbar utveckling och i många avseenden ligger vi före andra sektorer, men det är också bra att se på den egna verksamheten ur lite olika eller externa perspektiv. Detta hjälper till att hitta nya saker som kan utvecklas och stärker å andra sidan uppfattningen om de egna prestationerna och styrkorna. Varje gärning främjar de gemensamma målen och det kan uppstå även överraskande idéer när man går lite utanför det egna sättet att tänka och ställer om till exempel internationella mål som förfaranden, gärningar och idéer som passar in i den egna verksamheten.

Case

Om vattnets kretslopp med hjälp av traditionella instrument

Henna Leisiö,
kulturandelslaget Kulttuuriosuuskunta Uulu

Kärnan i Uulus verksamhet har alltid varit traditionella instrument från olika världsdelar av vilka de flesta är tillverkade av traditionella naturmaterial. Instrumenten i instrumentsamlingen omfattar förutom trä och läder bl.a. näver, vass, fjädrar, pumpa, nötter, halm, musslor, djursköldar, lera och ett stort antal frukter. Genom dessa har vi undervisat i teman om hållbar utveckling redan i 17 år.

Vi har även t.ex. en egen konsertserie med naturtema som presenterar i olika delar vattnets kretslopp, skogens ekosystem, viljan kring naturvård, pollinatörernas betydelse och plast och återvinning, samt många helheter som hänför sig till skogen och herdetraditionen. Uulu åker på sina uppdrag med etanol- och gasbilar.

Museet som inlärningsmiljö för ett hållbart levnadssätt

Kristiina Tiainen,
Sagalund

Sagalund är ett museum och barnkulturcenter som är beläget på Kimitoön. Utgångspunkten för Sagalunds barnkulturverksamhet liksom dess miljöfostran är det kulturarv som vårdas av stiftelsens museer – kulturmiljön, byggnader, föremål, arkiv men även det biologiska och immateriella kulturarvet.

Det kulturhistoriska museet har möjlighet att konkretisera den tidsmässiga skalan och påminna om hur snabbt vissa förändringar i samhället och vardagslivet har skett. Museet kan presentera på hur många olika sätt man kan leva och hur levnadssätt kan förändras. Detta hjälper åskådarna att förstå att den nuvarande verkligheten inte är allt och huggen i sten, men framtiden är något vi inte ens kan föreställa oss ännu. Vi kan göra omvälvande förändringar för att bygga en mer hållbar framtid. Även Sagalunds plan för miljöfostran bygger på detta tänk.

Hörnstenen för innehållet i Sagalunds miljöfostran är att lära sig om självhushållning. Som medel tillämpas till exempel skolträdgårdsverksamhet vid museet och användning av en grönsaksland som en inlärningsmiljö. Självhushållning omfattar noggrant utnyttjande av material och att tillverka själv, vanligtvis av naturmaterial. Tanken om positiv snålhet, det vill säga att man reparerar, återanvänder och återvinner utgör kärnan i självhushållningstänkandet.

Däremot lär Sagalund ut färdigheter som konkret ökar självförsörjningen och möjliggör en hållbar levnadsstil – som att stoppa strumpor och utnyttja matsvinn. Å andra sidan vill man påminna om att människan för inte så länge sedan levde i en helt annan verklighet, där det inte fanns något överflöd av materia. Ett annat viktigt delområde av att lära sig om ett självförsörjande liv är ett nära förhållande till naturen och respekt för naturen. Av metoderna är till exempel tidsresorna ett upplevelserikt och känslomässigt sätt att förmedla information, och därför lämpar de sig även utmärkt för miljöfostran.

Sagalund var det första museet och det första barnkulturcentret i Finland som tilldelades Grön Flagg i maj 2020. Sagalund utsågs även till Årets Grön Flagg-aktör 2020. Grön flagg-aktiviteter planeras utgående t från barnens idéer. Årets tema tas också upp vid evenemang och tidsresor. På det här sättet får man även systematiskt nya synvinklar på att utnyttja kulturarvet i stiftelsens museer för att föra fram teman kring hållbar utveckling.

Miljökänslor och att reagera på dem

Många som arbetar med undervisning har lagt märke till en växande oro bland barn och ungdomar om jordens framtid. Oro, sorg, ilska eller likgiltighet kan kanaliseras till att skapa konst. Alla typer av känslor är okej, ofta varierar de beroende på situationen och dagen. Det är viktigt att möta känslorna som de är, att prata öppet om dem, att reda ut dem där det är möjligt och att hjälpa till att se också positiva aspekter. Handlingar ger hopp, och därför kan vi lindra barnens och ungdomarnas oro genom handlingar, diskussion och hjälpa dem att uttrycka sig själv. Den vuxne måste vara beredd att möta ett brett spektrum av känslor innan hen dyker in i svåra teman med barn och unga. Det är bra att gå igenom för sig själv hurdana känslor och tankar förändringar i anknytning till hållbar utveckling och till exempel klimatförändringen väcker.

Forskare säger att klimatångest hos ungdomar är en stressfaktor som kan förvandlas till problem med den psykiska hälsan eller förvärra redan existerande psykiska problem. "Även om det gör ont och orsakar sorg, är klimatångest rationell och är inte ett tecken på psykisk ohälsa. Den kan ses som "praktisk ångest" som ibland får människor att omvärdera sitt beteende och reagera på lämpligt sätt på osäkerhet", konstateras det i den internationella enkäten om klimatkänslor som universitet i Bath låtit utföra.

Är det nödvändigt att barn och unga känner till otrevliga saker eller är det nödvändigt att ta upp sådana svåra saker? Barn har rätt att få veta vad som händer i världen, men de har rätt att få den informationen på ett tryggt, åldersanpassat och kontrollerat sätt. Du kan svara på en känsla med kunskap och handling. Att vara aktiv hjälper en att skingra känslor av frustration eller hjälplöshet, kunskap ger en grund och motiveringar till handlingar. Det löna sig inte att alltid grubbla över tråkiga saker. Att beundra och utforska naturens storslagenhet, nå målen för hållbar utveckling och goda nyheter, liksom firandet av dem med konstens medel bidrar till att öka hoppet.

Tips:
Facebookgruppen Goda nyheter om hållbar utveckling samlar på positiva aspekter.

Klicka här för att vara med i gruppen!

Hopp kräver emotionella färdigheter och handling

Pinja Sipari,
Hopp och handling

Hoppet har fått en speciell plats i sinnet och hjärtat hos många av oss som lever i en värld av utmaningar gällande hållbar utveckling. Det är en viktig känsla för vårt välmående och vår livskvalitet. Många som arbetar med barn och unga söker nu ivrigt efter sätt att öka hoppet kring frågor om hållbar utveckling. Mitt främsta råd till dem som söker är följande: när du först hittar ditt eget hopp är det lätt att förmedla det till andra.

Tyvärr har utmaningarna för hållbar utveckling framskridit till den punkt där den som söker visserligen finner hopp, men inte nödvändigtvis på ett enkelt sätt. Det första steget är det svåraste av alla stegen: att acceptera det utmanande nuläget. Först efter det är det möjligt att få realistiska upplevelser av hopp.

Att öva på emotionella färdigheter, det vill säga att öva sig på att känna igen, uttrycka i ord, reglera och uttrycka känslor, är till stor hjälp på vägen mot att hitta hopp. Hopp är också rörelse, aktiviteter och handling. Att arbeta för saker som är viktiga för en själv är kärnan i att få hoppet att växa. De vuxnas uppgift är att hjälpa barn och unga att hitta de sätt att påverka som intresserar dem. Möjligheterna är oändliga.

Konst, kultur och kreativitet spelar en nyckelroll i byggandet av hopp. De hjälper att möta och bearbeta känslor, föreställa sig en bättre värld och utforma budskap som gör intryck.

I en värld av miljöoro vill jag påminna er om att hopp är bara en känsla bland andra. När man förbättrar världen kan man även öka glädje, entusiasm, nyfikenhet, gemenskapskänsla, relevans, godhet, medkänsla och styrka.

Utopiernas rum

Elsa Lankinen, Vaara-kollektiivi
Hanna Kaisa Vainio, Kulttura Kulturcentret för barn och unga i Kajanaland

Utopiernas rum – klimatförändringen och miljökänslor är ett involverande konstprojekt av Vaara-kollektivet och Kulttura Kulturcentret för barn och unga i Kajanaland, som handlar om miljökänslor och framtidsutopier hos unga i Kajanaland. Klimatförändringen och den ekologiska krisen genomsyrar hela vårt sätt att leva, och det är nödvändigt att överväga alternativ när vi försöker gå mot en mer hållbar och rättvis värld. Utopiernas rum inbjuder unga att delta i denna diskussion och strävar efter att skapa ett säkert utrymme för olika känslor och utopier.

Projektet startade med en webbenkät som skickades till alla gymnasieskolor i Kajanaland och som handlar om de ungas erfarenheter av klimatförändringen och framtiden. Enkäten ger möjlighet till anonymt och jämlikt deltagande för niondeklassister i hela landskapet. Målet är inte bara en sorts perspektiv, utan att ge en röst för unga människors upplevelser och känslor. Utifrån kartläggningen och fördjupande workshoppar kommer Utopiernas rum att byggas upp i en tom affärslokal i centrum av Kajana, där en tvärvetenskaplig utställning skapas av unga människors och konstnärers erfarenheter. Utopiernas rum byggs som ett immersivt, multisensoriskt rum, som erbjuder en mängd olika impulser och sätt att involvera sig i behandlingen av ämnet.

Alla niondeklassister i Kajanaregionen bjuds in på besök till Utopiernas rum som en del av skoldagen. Projektet erbjuder en ny typ av forum för unga i Kajanaland för kreativ behandling av klimatförändringen och miljökänslor tillsammans med yrkeskonstnärer. Fokus ligger på att lyssna på unga människors erfarenheter, samt att stärka möjligheten att agera och vara delaktig, även i att finna en lösning på ekokatastrofen.

Ämnets svårighet, motsägelse och existentiella omfattning får vara närvarande i arbetet.

I Utopiernas rum (2021) arbetar konstnärer och konstfostrare från Vaara-kollektivet, Mustarinda och Kulttura. Sammankallare är Elsa Lankinen från Vaara-kollektivet. Projektet stöds av Centret för konstfrämjande.

Bor det en aktivist i dig också?!

Vilken typ av tankar väcker orden aktivism eller aktivist hos dig? Ibland förknippas dessa ord med negativa föreställningar, även om det i allmänhet ligger goda målsättningar bakom aktivism, exempelvis om jämlikhet, respektfull behandling av djur eller skydd a vår gemensamma natur. Kanske det sätt på vilket aktivister högljutt lyfter fram frågor eller det djärva kravet på förändring, ibland till och med genom olydnad, irriterar en del människor. Aktivism kan kännas som ett partipolitiskt ställningstagande eller en personlig åsikt som kan kännas problematisk för en neutral lärarroll. Klimatförändringen till följd av mänsklig verksamhet eller förlust av biologisk mångfald är dock inte åsikter eller politik, utan fakta verifierade av en bred internationell forskargemenskap.

Kulturfolket har alltid varit villigt att uttrycka sina åsikter, föra en ideologisk diskussion och lyfta fram även svåra frågor. Varje konstfostrare vill sannolikt främja barns och ungas kreativitet, tankeförmåga, interaktion, mod, sätt att uttrycka sig och handlingsförmåga. Kan vi alltså säga att vi fostrar aktivister, eftersom dessa färdigheter behövs för aktivism? Att delta, påverka och bygga en hållbar framtid är en av de övergripande kunskapshelheterna i läroplanen för grundläggande utbildning. Skolan strävar efter att fostra aktiva medborgare med ekosocial bildning, så konstpedagogerna är inte ensamma om sina mål.

Att hjälpa barn att hitta sina egna åsikter och röster, att uppmuntra dem att ta itu med missförhållandena i världen och att arbeta för goda saker som är viktiga för dem själva, är också en ekogärning. Jorden är i stort behov av aktivt försvarande och korrigerande aktivism av så många av oss som möjligt. Varje konstpedagog har möjlighet att tända en gnista eller stöda barn och unga i deras ställningstaganden och när de talar för sin egen framtid.

Essi Aarnio-Linnanvuori, universitetslektor i miljöfostran och hållbar utveckling vid Tammerfors universitet, sade i en föreläsning hösten 2021 att ett barn har rätt att vara miljömedborgare nu. På grund av hur vårt samhälle är uppbyggt behöver barn och unga vuxna för att understöda denna rättighet. Det är varje pedagogs skyldighet att bidra till att trygga barnens och de ungas framtid genom att agera aktivt för en hållbar framtid. Om du är en aktivist för barnens rättigheter ska du också vara en aktivist för hållbar utveckling. Hur låter det? Kan hela ert barnkulturcenter eller den part som du representerar bekänna sig vara en aktivist för hållbar utveckling?

Bland deltagarna i webbseminariet "Hållbar framtid och barnkultur" arrangerad av Annegården under Förbundets för barnkulturcenter vårdagar 2020 framfördes tanken om att vi barnkulturaktörer borde väsnas för en bättre framtid för barn och unga. Genom konst kan vi protestera fredligt, skarpt, på ett berörande eller passionerat sätt. Hur ser ert centers manifestation för naturen ut? Hur lyfter ni fram viktiga frågor med hjälp av konstens kraft och er kreativa förmåga? Ska vi med konstens hjälp ockupera hus och utrymmen för att understöda miljön? Gör ni konst som är verkningsfull? Eller miljögärningar med hjälp av kulturpedagogik? Är ledstjärnan för er verksamhet byggandet av en hållbar framtid?

Tips: Kan ett barnkulturcenter till och med vara en aktör i stil med en natur- ellermiljöskola? Arkitektur- och miljökulturskolan Lastu ingår till exempel i nätverket av natur- och miljöskolor och fungerar även som en utvecklingscentral.

Klicka här för att komma till naturskolornas webbplats!

Case

Den egna vardagsmiljön utgör grunden i Lastus arkitektur- och konstfostran

Mervi Eskelinen,
Skolan för arkitektur- och miljökulturfostran Lastu

Lastu är en långsiktig aktör inom hållbar utveckling. I skolan för arkitektur- och konstfostran Lastu, som upprätthåller Lastenkulttuurikeskus och Rakennuskulttuurikeskus Lastu, är principerna för hållbar utveckling en del av hela den vardagliga verksamheten. En god miljö, ekonomisk hållbarhet och ansvarskänsla samt social och kulturell hållbarhet är de värderingar som en kreativ och ständigt lärande hållbar vardag i Lastu grundar sig på. Enligt grundlagen bär alla ansvaret för naturen och dess mångfald, miljön och kulturarvet. I Lastu grundar sig arbetet på att utveckla förmågan att ta ansvar för både miljön och människans välbefinnande.

Lastus verksamhet inleddes i början av 90-talet med räddningen och flyttningen av den gamla folkskolan och underhållet av den före detta bondgårdens andra byggnader på gården. Livsstilen som respekterar och bevarar traditioner har fortsatt på alla verksamhetsnivåer. Man vill inte fästa uppmärksamheten enbart på byggnaderna och den fysiska miljön, utan på hela den omgivande verkligheten med dess tidsmässiga skiktningar och sociala dimensioner samt miljöns förhållande till människans existens och verksamhet. Med verksamheten syftar man till att lära känna och uppskatta hela den egna miljöns materiella och andliga kulturarv. Deltagarna får arbeta med sina händer och med sin kropp känna och uppleva olika material, tekniker och konstformer. I centrum står egen sysselsättning och deltagande, vilket stärker kunskaperna och färdigheterna att ta hand om sin egen miljö.

Det viktigaste målet i Lastus verksamhet är att öppna ögonen för sin egen vardagsmiljö. En konkret, jordnära relation till miljön. Lastus arkitektur- och konstfostran väcker människans känslighet att lägga märke till olika miljöfenomen och man stannar upp vid upptäckten av olika delar av miljön och även de mest finavstämda detaljerna. Multisensoriska arbetssätt med miljökänslighet och förmågan att upptäcka är utgångspunkten för verksamheten.

En övergripande känsla av miljön genom att titta, lyssna, lukta, smaka och känna, samt utforskandet av miljön genom rörelse och lek bygger en upplevelsemässig och mångfacetterad miljörelation. Egna genuina erfarenheter och upplevelser gör att man uppfattar och reflekterar över värderingarna av det mänskliga livet och mänskligheten. Upptäckterna bearbetas genom konstnärligt skapande till konstverk: konstruktioner, målningar, fotografier, hantverk. Arbete och kritisk reflektion stärker den personliga relationen till omgivningen och ger samtidigt känslor av delaktighet och tillhörighet. En stark meningsfull och personlig relation väcker en till att ta hand om sin egen miljö. I upptäckandets, erfarenhetens och arbetets intensitet hittar vi också tillsammans sätt och medel att påverka uppbyggnaden av den egna miljön.

I det platsbaserade arbetet förstår vi värdigheten i den egna vardagsmiljön och stärker den lokala identiteten. Verksamheten involverar en informativ del och konstnärligt arbete, vetenskap och konst, vilka för en dialog. Fenomenet granskas ur ett mångfacetterat och kollaborativt perspektiv. Forskning, upptäcktsfärder och observationer öppnar upp tid, händelser och saker som samlas in och sorteras. Multikonstnärliga tillvägagångssätt omfattar bildskapande, byggande, hantverk, performans och samhällskonst. Erfarenhetsmässigt reflekterar man över relationen mellan människan och den egna livsmiljön, miljöns mångfacetterade relationer och människans påverkan på miljön. Genom konstnärligt arbete bearbetas betydelser, man ifrågasätter, ger former åt olika upplevelser och

främjar deltagande och gemenskap. I takt med att arbetsprocessen framskrider blir den levda miljön alltmer meningsfull och tvetydig för upplevarna och skaparna. Det handlar om glädje, lek, kreativitet och fantasi. Verken bygger på berättelser och världar, föreställda verkligheter och framtider bygger. Vår miljö är inte bara en berättelse utan många berättelser.

Naturmaterial och återvunna material samt besparande användning och återvinning av material utgör grunden för Lastus konstnärliga arbete. Äkta, traditionella och ursprungliga material är miljövänligare och den uppfinningsrika användningen av återvunnet material utnyttjar avfallsströmmar och främjar en cirkulär ekonomi. Det viktiga är att skapa själv och de egna genuina upplevelserna av olika fenomen, rum och platser. Att arbeta med händerna och traditionella hantverksfärdigheter rotar och bygger upp förståelse. De introducerar en livsstil, i vilken konst och hantverk är starkt knutna till vardagen, årscykeln och den omgivande närmiljön. Dessutom hjälper det du gör med händerna ditt sinne att stanna upp, fokusera och lugna sig. Skapandet stärker självförtroendet och framtidstron: jag kan och jag förmår.

Tanken med Lastus verksamhet är att det intresse som en gång väckts varar livet ut. Verksamheten öppnar inte enbart utan håller också ögonen öppna för en nyfiken och vaksam dialog mellan människan och miljön. Upplevarna och skaparna växer upp till medborgare som känner sin egen miljö och tar hand om den.

Ett barnkulturproffs är redo att bli miljöfostrare

Som yrkesverksam inom barnkultur har du förmågan att inspirera och stödja barn och unga att modigt betrakta omvärlden med öppna sinnen ur nya perspektiv. Som proffs inom din egen konstart är du bekant med metoderna och de nya möjligheterna. Konst- och kulturpedagog behövs nu kanske mer än någonsin.

Uppbyggandet av en hållbar framtid består av många delar och omfattar många perspektiv. Det finns också många sätt att agera som pedagog i hållbar utveckling. Alla behöver inte vara biologer, vildmarksspecialister eller superhjältar inom klimatförändringen Utmaningarna och lösningarna kring hållbar utveckling berör oss alla i vår vardag och vårt arbete.

Det gäller att upprätthålla våra egna baskunskaper om miljöfrågor. och utvidga dem tillräckligt mycket så att vi har tillräckligt med mod att tillsammans med barn och unga ta oss an teman kring hållbar utveckling och nyfiket forska i dem för att få ny information. Det är också bra att se över sina egna värderingar och attityder i rollen som konst- och kulturpedagog. Det viktigaste är dock att barnet eller den unge får en bra och trygg känsla av att en vuxen person bryr sig.

Det bor en liten miljöfostrare i var och en av oss

Satu Jovero,
Miljöinstitutet Suomen ympäristöopisto Sykli

Hur skulle du känna dig, om du kunde göra något väldigt konkret och meningsfullt så att jorden även i framtiden kan erbjuda de här barnen tillräckliga förutsättningar för liv? Vad, om du samtidigt vet att du erbjuder barnen ytterst viktiga färdigheter för att klara sig i framtiden?

Hållbar utveckling är en resa mot ett bättre och klokare liv. Och miljöfostran är ett sätt att hjälpa människor att komma med på den här resan.

I rollen som fostrare utför vi ett viktigt arbete i utformandet av den framtid som vi önskar få, eftersom en förändring av kulturen och sätten förverkligas endast, om människorna börjar förverkliga den. Och för att människor ska kunna engagera sig måste de först förstå vad det handlar om – och viktigast av allt – de måste vilja engagera sig!

Det handlar därför om att skapa motivation. Och det är här vi fostrare är utmärkta experter. Det är svårt att motivera människor utifrån, men med de medel som fostran och kultur erbjuder kan vi skapa förhållanden där människor lär sig att betrakta världen mer hållbart och förhoppningsvis även hittar sin egen inre motivation.

"Känslor är sammankopplade med motivation. När du gör saker som du upplever som nödvändiga, meningsfulla, värdefulla eller helt enkelt bara intressanta, är den känslomässiga tonen positiv även när du blir tvungen att anstränga dig. Att göra saker får dig på gott humör, du är i linje med dig själv och dina värderingar. Om du däremot blir tvungen jobba på saker som du inte ser som meningsfulla, måste du anstränga dig mentalt för att uppnå ens en neutral känsla.

"Känslornas uppgift är att visa riktningen för det man gör. Känslor av belåtenhet får oss att vilja ha mer av samma, medan obehagliga eller smärtsamma känslor driver oss bort från situationen där de uppstår." (Utdrag ur Liisa Uusitalo-Arolas bok Uuvuksissa)

Att utnyttja narrativitet är ett bra verktyg i främjandet av hållbarhet. Vi hjälper människornas fantasi att skapa mer hopp än skräck. Vi samlar berättelser, människor och exempel där den önskade förändringen redan är synlig och visar framgångarna även för de andra. Vi uppmuntrar varandra och gläds över genombrott tillsammans.

Förändringar är lättare att genomföra om de känns möjliga. Det är en helt annan sak att löpa ett maratonlopp utan att värma upp och i ett sträck - istället för att löpa det i fem kilometer långa avsnitt och i gott sällskap. I början är det alltid klokt att framskrida med små steg. När man lyckas, växer entusiasmen, skickligheten och konditionen. Då är det dags att ställa djärvare och mer ambitiösa mål. Och alltid emellanåt är det skäl att stanna upp och andas och bedöma, om det är säkert att vi har sprungit i rätt riktning.

När människorna tror på att en förändring inte bara är möjlig utan även något positivt , kommer hoppet och entusiasmen att sprida sig och bjuda in andra att vara med. Välkommen på resan!

03

Barnkulturcentrets ekovardag

Det ekologiska fotavtrycket måste också bli mindre

Barnkulturcentren har så gott som obegränsade möjligheter att öka sin positiva miljöpåverkan, det vill säga sitt ekologiska handavtryck, till exempel genom att skapa verkningsfulla konstbaserade metoder för att föreställa sig hållbara framtider eller till exempel genom att bygga upp en upplevelsemässig miljörelation med hjälp av kulturarvet.

Förutom att öka det ekologiska handavtrycket måste alla aktörer från individer till organisationer bära sitt eget strå till stacken för att minska mänsklighetens gemensamma ekologiska fotavtryck. Granskning och utveckling av den ekologiska hållbarheten i barnkulturcentrens egen verksamhet och en verksamhetskultur och ledarskap som är förenlig med hållbar utveckling, förbättrar verksamhetens miljöpåverkan på kort sikt både omedelbart och direkt.

Till exempel Paula Toppila, verksamhetsledare och kurator för organisationen IHME Helsinki, som beställer samtidskonst, motiverar banbrytande verksamhet inom hållbar produktion av samtidskonst: ”Vårt viktigaste mål är att stödja konstens frihet inom ramen för system som upprätthåller liv. Vi letar efter en mer långsiktig lösning på hur vi som internationell aktör inom konstområdet kan fortsätta vårt konstnärligt och produktivt ambitiösa arbete mitt i miljökrisen och tillhandahålla betydelsefulla innehåll till vår publik.”

Arbetet med hållbar utveckling i alla världens länder styrs av det globala åtgärdsprogrammet för hållbar utveckling som överenskoms vid FN år 2015 och som går under namnet Agenda 2030. Den innehåller 17 mål som länderna bör uppnå tillsammans före 2030.

Tips: Klicka här för att komma till målen enligt Agenda 2030 i formen av en bröllopstårta

Dessa mål fungerar som en riktlinje för bedömning av konsekvenserna av allas egen verksamhet, barnkulturcentren medräknade. Pavan Sukhdeev och Johan Rockström (2015) vid Stockholm Resilience Center har presenterat ett alternativt sätt för att tolka målen för Agenda 2030, som för närvarande används flitigt. I den nya modellen är de olika målen ordnade i en hierarkisk ordning så att på den första nivån definierar de planetära gränserna grunden för allt, eftersom säkrandet av biosfärens hållbarhet ses som ett livsvillkor för mänskligheten. På följande nivå har samlats målen för mänsklig utveckling och på den tredje nivån målen relaterade till ekonomin, så att ekonomin fungerar som ett verktyg för att främja mänsklig utveckling inom dem planetariska gränserna.

Världens överkonsumtionsdag inföll den 29 juli 2021. Finländarna konsumerar sin andel av världens naturresurser cirka fyra månader tidigare än genomsnittet i världen. År 2021 var den beräknade överkonsumtionsdagen för finländarna den 10 april. Överkonsumtionsdagen är den beräknade dag då vår konsumtion överstiger jordens förmåga att producera förnybara resurser och hantera koldioxidutsläpp från fossila bränslen på ett år. Överkonsumtionsdagen baserar sig på en beräkning som Global Footprint Network gjort utgående från FN:s senaste statistiksiffror. Om alla skulle konsumera på samma sätt som finländarna skulle vi behöva mer än tre jordklot. Det är dock möjligt för oss att förändra vår konsumtion så att förlusten av den biologiska mångfalden till följd av överkonsumtion inte hotar möjligheterna till ett gott liv för de kommande generationerna.

Programmet för hållbar utveckling

Det mest systematiska, och därmed det mest effektiva, sättet att se på och ytterligare förbättra hållbarheten i den egna organisationens konsumtion är att skapa ett eget program för hållbar utveckling för organisationen. Utarbetandet av ett program för hållbar utveckling är även ett viktigt steg i processen för olika certifikat för hållbar utveckling. Varje organisation utarbetar sitt program utifrån sina egna utgångspunkter och en enda rätt väg existerar inte. Syftet är att skapa ett fungerande verktyg för att göra inlärning av en hållbar livsstil till en systematisk del av en organisations verksamhet.

Fyra finländska organisationer inom konstområdet – Frame Contemporary Art Finland, IHME Helsinki, HIAP och Mustarinda – anställde en gemensam ekokoordinator för 2020. Ekokoordinatorn tog reda på vad verksamhetens klimatutsläpp består av och letade efter mindre belastande alternativ samt informerade om dem. Det var första gången inom konstvärlden i Finland som en person anställdes med titeln ekokoordinator. En motsvarande idé ska testas också inom museiområdet i Finland. Skulle en ekokoordinator som anställs gemensamt av flera barnkulturcenter eller kanske någon annan lokal kulturorganisation vara en möjlig idé?

Fem steg för att skapa ett program för hållbar utveckling:

1. Välj en arbetsgrupp för hållbar utveckling eller ett miljöråd. Det är klokt att välja människor som representerar många olika uppgifter att vara med i arbetsgruppen: ledning, konstpedagoger, underhåll, personal i ett eventuellt kafé och definitivt barn, om det är möjligt.

2. Arbetsgruppen genomför en kartläggning av hållbar utveckling, där en bedömning görs ett tema i taget av de ekologiska, ekonomiska och sociala konsekvenserna av verksamheten vid det egna barnkulturcentret.

3. Utifrån kartläggningen väljer man de viktigaste utvecklingsområdena och ett program, dvs. en handlingsplan för hållbar utveckling upprättas, som listar vilka utvecklingsåtgärder som ska vidtas och under vilken period. Det är viktigt att arbeta tillsammans för att göra allas röst hörd och alla är motiverade att utveckla sitt eget delområde. Vid det här laget är det också bra att fundera över hur de valda teman ska tas med som en del av verksamheten på barnkulturcentret under året och på innehåll.

4. De planerade åtgärderna genomförs och eventuella teman implementeras i evenemang, utställningar, workshoppar och projekt. Utifrån verksamheten och det man lärt sig, kan man skapa sina egna miljöanvisningar för vardagen som presenteras för såväl de anställda som kunderna.

5. Efter en överenskommen tid (t.ex. ett kalenderår) görs en slutkartläggning och bedömning. Hur uppnåddes målen? Är det nödvändigt att fortsätta ett år till med samma tema och förbättra verksamheten ytterligare eller ska man välja ett nytt tema?

Delområden i ekovardagen

Energiförbrukning

I all enkelhet kan utsläppen från energiförbrukningen i ett barnkulturcenter minskas på två sätt. Det viktigaste är att minska förbrukningen. Att minska energiförbrukningen kommer också att leda till lägre utsläpp. Vilken typ av förfaranden och riktlinjer kan man komma överens om för att minimera energin? Kan rumstemperaturerna kontrolleras ännu smartare (en lämplig temperatur är i genomsnitt 21? Är dörrarna och fönstren vältätade? För det andra kan centren byta till energilösningar med låga utsläpp eller främja dessa lösningar i sin egen större organisation. Ett snabbt och effektivt sätt är att byta elavtal och gå över till att köpa EKOenergi-märkt el. EKOenergi-märkt energi (el, gas och värme) uppfyller de ansvarskriterier som godkänts av miljöorganisationerna och finansierar projekt som lindrar energifattigdom. När det är möjligt kan centret i uppvärmningen gå över till förnybar fjärrvärme eller välja någon annan lågemissionsvärmekälla som jordvärme eller solenergi.

Naturligtvis är energirenovering en väldigt stor investering, men det är ofta också det viktigaste konkreta sättet att minska organisationens koldioxidavtryck om barnkulturcentret har egna lokaler. Det finns olika stöd för energirenoveringar beroende på aktören och på lång sikt är den också en ekonomiskt sund investering som betalar sig tillbaka.

Tips: Du kan använda en räknare för koldioxidavtrycket som hjälp för att minska utsläppen från energiförbrukningen

Klicka här för att komma till webbplatsen Hiilifiksu (Kolsmart)!

Ungdomsorkesterns koldioxidavtryck

Kia Lindström
Studerande i miljöteknik
Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet LUT

Som mitt kandidatarbete har jag beräknat koldioxidavtrycket för den nordiska Ungdomsorkestern, Orkester Norden, för 2021. Enligt de valda gränserna uppgår Orkester Nordens koldioxidavtryck till cirka 17 700 kg CO2-ekv, när publikens resor inte räknas med.

Det största koldioxidavtrycket orsakas av deltagarnas (musikernas) och personalens resor till Lahtis och tillbaka till sin bostadsort samt orkesterns resor till konsertlokalerna. Dess andel av kolavtrycket är ca 71 %. Maten står för cirka 13 % av koldioxidavtrycket och biprodukterna för 10%. Energiförbrukningen i fastigheterna och inkvarteringen samt avfallshanteringen står för cirka 6 % av koldioxidavtrycket.

Det är svårt att minska resornas koldioxidavtryck, eftersom det för närvarande inte är lätt att resa till Finland med tåg från de övriga nordiska länderna eller Baltikum Dessutom ändrar orkesterns sammansättning årligen och därför kan resornas koldioxidavtryck variera avsevärt från år till år. Att resa med tåg vore önskvärt, eftersom tågresor inte orsakar så mycket utsläpp om man reser med eltåg. De som kommer från Sverige kan minska sitt koldioxidavtryck för resande genom att resa till Finland på ett gasdrivet fartyg, vars utsläpp är lägre än för ett fartyg som drivs med brännolja.

Koldioxidavtrycket skulle också minska om el producerad med förnybar energi skulle köpas till de fastigheter som används av Orkester Norden. När det gäller mat skulle enbart vegetarisk mat minska på koldioxidavtrycket. Att avstå från biprodukter skulle avsevärt minska koldioxidavtrycket. Om man inte vill göra detta kan det vara möjligt att ta reda på var dessa produkter kan köpas med lägsta möjliga koldioxidavtryck. Med de åtgärder som presenteras i rapporten kan orkesterns koldioxidavtryck minskas med nästan en fjärdedel. Utan kompensering av utsläppen är det dock inte möjligt att göra Orkester Norden koldioxidneutral.

Resor och logistik

En räknare för koldioxidavtrycksräknare är ett bra verktyg vid omplanering av rese- och logistikpraxis. När man skissar upp en bild över koldioxidavtrycket för resor och logistik för alla barnkulturcentrets aktiviteter, kan lämpliga anvisningar eller rekommendationer utarbetas för personal och kunder för att minimera utsläppen. Uppmuntras personalen att resa landsvägen på arbetsresor? Är distansarbete möjligt? Kompenseras utsläppen från tjänsteresor? Har kunderna fått anvisningar om att anlända med kollektivtrafik, cykel eller till fots och har det gjorts lättare? Gynnas lokala tjänsteleverantörer eller sådana som finns i närområdet? På vilket sätt kan resurserna fördelas för att minimera resandet? Är det till exempel möjligt att låta en artist som hämtats från utlandet cirkulera på flera evenemang eller barnkulturcenter? Skulle det vara möjligt att ytterligare stärka det internationella kulturutbytet med grannländerna istället för med mer avlägsna länder? När lönar det sig att föra en barnkulturupplevelse till barnen och när är det en bättre idé att hämta barnen till upplevelsen? Hur ska transporterna ordnas så ekologiskt som möjligt? Hur kan utsläppen från transporten av en vandringsutställning minimeras redan när utställningen planeras?

Uppmuntras personalen att resa landsvägen och att resa kollektivt på arbetsresor?

Konsttestarna transporterar till konst och kultur

Heidi Rantanen och Joonas Keskinen
Verksamheten Konsttestarna
Förbundet för barnkulturcenter i Finland

Finlands största och enda nationella kulturpedagikprogram Konsttestarna erbjuder högkvalitativa konstbesök till alla åttondeklassare och deras lärare i Finland. Utöver resor och inträdesbiljetter innehåller besöken för- och efterarbete som syftar till att fördjupa upplevelsen, samt en utvärderingsapplikation med vilken de unga kan ge feedback om sin konstupplevelse.

Att besöka konstinstitutioner på plats är en väsentlig del av Konsttestarnas verksamhet. Skolorna välkomnar resorna, och för många unga är en resa exempelvis med två och spårvagn lika en lika viktig upplevelse som själva konstupplevelsen. Ett besök i huvudstaden är också en del av ungdomars medborgar- och demokratifostran Som bäst ökar det den ungas känsla av delaktighet och utvidgar hens levnadskrets.

Beroende på avstånden görs Konsttestarna-resorna antingen till fots, med cykel, buss, tåg, båt eller flyg. Resorna genererar utsläpp och därför har såväl barnkulturfältet som ungdomarna funderat på hur ekologisk verksamhetsmodellen Konsttestarna är. Vi genomför resorna så ekologiskt som möjligt och samtidigt tar vi andra faktorer i beaktande, såsom restiden och tillgången till transportmedel. För transporterna används spårbunden trafik så mycket som möjligt, och vi kräver att bussbolagen använder transportutrustning i utsläppsklass Euro 5 eller högre.

Om vi erbjuder resor till
huvudstadsregionen från runtom i
Finland är det inte möjligt att helt avstå från flygtrafiken, i annat fall blir restiderna från vissa delar av Finland orimliga. Dessutom räcker den spårbunda trafikens kapacitet inte till, om tusentals människor ska flyttas samtidigt på samma sträcka. För att minska på flygtrafiken har vi ersatt vissa returflyg med enkelriktade flyg (t.ex. utresa med flyg, retur med nattåg) och vi erbjuder skolgrupperna även möjlighet att meddela, om de inte vill flyga alls utan föredrar att resa med tåg i båda riktningarna.

Utöver det ekologiska perspektivet omfattar hållbar utveckling ekonomisk, social och kulturell hållbarhet, där nyckelfrågan är att säkerställa att förutsättningarna för välmående förs vidare från en generation till nästa. Konsttestarna gör konsten jämlikt tillgänglig för alla åttondeklassare i Finland, oavsett ungdomarnas socioekonomiska bakgrund och geografiska läge. De kunskaper, färdigheter och kreativa förmågor som ungdomarna lär sig i samband med konstbesöksresorna är nyckeln till att lösa en lång rad utmaningar, ekologiska utmaningar medräknade såväl idag som i framtiden.

Konsttestarna-verksamheten finansieras av Suomen Kulttuurirahasto, Svenska Kulturfonden samt undervisnings- och kulturministeriet och samordnas av Förbundet för barnkulturcenter i Finland.

Upphandling

Vid de flesta barnkulturcentren har upphandling blivit ett viktigt medel för att förbättra organisationens ekologiska, ekonomiska och sociala inverkan. Vissa val vid upphandling är även synliga för allmänheten och kommunicerar samtidigt om främjandet av ett hållbart levnadssätt. Ett sätt är att gå igenom enhetens bokslut och se vilka kategorier det egna barnkulturcentrets upphandlingar som köps in kan delas upp i. Till exempel kan man titta på konstverksamhetens material, städmaterial, kontorsmaterial, servering, evenemangsmaterial, utställningsmaterial informationsteknik och övrig utrustning etc.Därefter kan kriterierna för hållbar upphandling för det egna barnkulturcentret utarbetas, som i bästa fall implementeras vid konkurrensutsättning. Vad kan hyras, lånas eller delas?

Vad kan fixas, trimmas eller återanvändas? Vad kan upphandlas begagnat? Hur kan material återvinnas? När man köper något nytt hur väljer man det mest hållbara och rättvist producerade alternativet? Hur minimerar man tryckt material på kontoret, evenemang, utställningar och andra aktiviteter?

Gynnar den mat som serveras på centret vegetariska, lokala, säsongsbetonade, naturligt producerade och hållbart certifierade råvaror och produkter? På vilket sätt beaktas lokala och globala sociala konsekvenser?

Gynnar den mat som serveras vegetariska, lokala, säsongsbetonade, naturligt producerade och hållbart certifierade råvaror och produkter?

Dialogiskt förhållande till material

Tero Hytönen,
Annegården

Efter diskussioner med flera lärare på Annegården blev det tydligt att konstundervisningen i många avseenden fokuserar på arbetsprocessen och inte så mycket på resultatet. Detta innebär att arbete inte bara handlar om att framställa något som redan är känt, i vilket fall bearbetningsfaserna bara skulle bromsa upp slutresultatet. Däremot betonas själva arbetet i konstundervisningen, det är aktivt utforskande och att möta något nytt.

Ett dialogiskt förhållande till materialen utgör en väsentlig del av denna arbetsprocess. Materialen är inte avsedda bara för konsumtion och användning, istället formar själva materialen den konstnärliga processen och genom forskning kommunicerar de till vilka betydelser och relationer de böjer sig. Materialen dels lär sina formare och i sin formning visar de på nya möjligheter som det inte var möjligt att känna till på förhand.

Det dialogiska förhållandet till materialen uppmuntrar oss att frigöra oss från konsumtionstänkandet och ger i bästa fall ett uppskattande och förstående förhållande till materialen och de historiska betydelser som redan finns i dem. Genom detta kan en skicklig lärare i sin undervisning uppmuntra multisensoriskt arbete och en bredare förståelse av material.

Materialens ekologi och sparsamhet fick mycket uppmärksamhet i Okka.stiftelsens pilotprojekt för indikatorer för hållbar utveckling. Dessa är naturligtvis viktiga saker som ska uppmärksammas, men i konstundervisningen är ett innehållsmässigt perspektiv på hållbar utveckling viktigare. Vad är speciellt med konstundervisning? Jag anser att detta innehållsliga perspektiv som lär ut ett dialogiskt förhållande till material, är en särdrag för konst och konstundervisning, som många aktörer kan ta modell av.

Case

Blå som en blåklint - giftfri konst med spädbarn

Sanna Pajunen-Kyynäräinen,
Barnkulturcentret Kruunupää

De första Babyfärgbad®-workshopparna för under 1-åringar inleddes år 2003. Genom Barnkulturcentret Kruunupää har Babyfärgbad® spridits i Finland och internationellt. Färgbad-verksamheten utvecklas ständigt genom globala fenomen och förändringar i världsläget. Redan från början har viktiga insatsområden varit konst, säkerhet, hållbarhet och kvalitet.

När man arbetar med mycket små barn under 2 år måste materialen och färgerna vara absolut säkra, eftersom de lätt hamnar i munnen. Det finns inte många sådana färger från tidigare. Därför har man vid Kruunupää utvecklat helt nya sätt att producera och bearbeta pigment och livsmedel för att hitta en form som påminner om målningsfärg. Färgämnena för färgbaden är för närvarande det säkraste för spädbarn att arbeta med eftersom de är giftfria, inte innehåller syntetiskt producerade beståndsdelar och är i bästa fall av närproducerad ekologisk kvalitet.

Färgbad-verkstäderna fäster även uppmärksamhet vid att materialen är återvinningsbara, minimering av materialsvinn och odling av färgämnen. I några år odlade man i jakten på blå färg till och med egen blåklint och violer för Färgbad-workshoppar i samarbete med en lokal ekologisk gård. Åkrarna med blommor fungerar som vackra kolsänkor och garanterat säkra färgkällor.

Case

Naturfärgspaletten

Päivi Venäläinen
Villa Arttu (Stiftelsen för konstcentret för barn och unga)

Kulturhuset Villa Arttus utställning Luonnonväripaletti (Naturfärgspaletten), som berättar naturliga färgämnen och färgning med dem väckte tankar om hur naturvänliga färgämnen och konstarbete är och om deras framtid. Utställningen visade att utställningarna med sina verkstäder är flerdimensionella och upplevelserika miljöer som väcker både barn och vuxna till reflektion kring hållbar utveckling. Information kan förmedlas och intryck skapas genom konstverk, bilder, videor, material, föremål, texter och eget skapande. I utställningen Naturfärgspaletten visades bl.a. garn och tyger som färgats med växter. Frågor som är livsviktiga för ekosystemet och uppkomsten av färgämnen, såsom vatten, ljus och mörker, skogar, insekter, svampar och mikrober, presenterades genom verk som valts ut det internationella arkivet för konst för barn och unga.

Utställningen som handlade om teman kring hållbar utveckling är också en inlärningsprocess för upphovsmännen. För att inte stå i konflikt med utställningens budskap är det nödvändigt att noga tänka igenom vilka material som ska användas i utställningselementen och verkstäderna. Till exempel användes plastfria färger i utställningen Naturfärgspaletten. I verkstäderna bl.a. målade deltagarna med blåbärssaft, citron och kaffe, men innehållet i verkstäderna kunde ha varit ännu mer ekologiska. Å andra sidan visades på utställningen verk av bildkonstskolans elever som gjorts i naturen och med naturmaterial.

Vilka funktioner i det egna barnkulturcentret genererar mest avfall och vilken typ av avfall är det?

Materialeffektivitet och avfall

Återvinning och korrekt sortering av avfall är utgångspunkten för ett hållbart barnkulturcenter som är också synlig för allmänheten. Beroende på centret behövs det lämpliga sorteringspunkter i de allmänna lokalerna, workshoplokalerna, evenemang och kontoren. Ytterligare ska ändamålsenlig tömning av dessa olika fraktioner organiseras. Men det är också viktigt att grundligt fundera på förebyggandet av avfall. Vilka funktioner i det egna barnkulturcentret genererar mest avfall och vilken typ av avfall är det? Är det möjligt att minska på avfallsmängden genom att planera funktionen eller t.ex. serveringen på ett annat sätt? Hur kan användningen av råvaror optimeras? Hur kan man förlänga produkternas livslängd? Hur främjar man materialeffektivitet vid lagring och upphandling? Uppstår det farligt avfall från verksamheten och hur ska det identifieras, lagras och levereras för hantering?

Vattenförbrukning och miljöpåverkan på sjöar och vattendrag

I Finland finns det fortfarande tillräckligt med rent vatten för alla, och därför är det endast ett fåtal som anser att det är viktigt att övervaka vattenförbrukningen. Trots det är vettiga förfaranden för vattenförbrukning också en del av vardagen för ett hållbart barnkulturcenter. Rening, behandling och uppvärmning av vatten förbrukar energi och resurser. Under torra somrar har man också i Finland lidit av vattenbrist lokalt. Vid planering av verksamheten bör man därför ge akt på att rent vatten inte används slösaktigt eller i onödan. På vilket sätt följs vattenförbrukningen vid barnkulturcentret upp? Sparas vatten systematiskt – och på vilket sätt?

På vilket sätt följs vattenförbrukningen vid barnkulturcentret upp?

När man funderar på barnkulturcentrets vattenförbrukning bör man också beakta det så kallade virtuella vattnet. Via de produkter som vi använder konsumerar vi vatten i tillverkningsländerna, av vilka många lider allvarlig brist på rent vatten. Tillgången på dugligt, dvs. sötvatten håller på att ta slut globalt och en stor del av världens befolkning lider redan nu av brist på rent vatten.

Det är möjligt att spara virtuellt vatten genom att gynna närproducerade livsmedel som är anpassade till lokala förhållanden.

Aktörer inom barnkulturen bör också fästa uppmärksamhet vid vattenföroreningar. En av de största utmaningarna för miljöskyddet i Finland är att kontrollera och förhindra övergödning. Utsläpp av farliga kemikalier i vattendrag är också ett problem. Valet av säkra certifierade rengöringsmedel och andra kemikalier bör ingå i kriterierna för hållbar upphandling. Närproducerad vegetarisk mat är det bästa alternativet även med tanke på eutrofieringen. Inköp av odlad fisk bör noga övervägas eftersom fiskodling orsakar eutrofiering av vattendragen.

Naturens mångfald

Vid sidan av klimatförändringen är förlusten av naturens mångfald ett av våra största globala problem. Välbekanta och enkla åtgärder i ekovardagen, såsom hållbara matval och minskad förbrukning, är en del av lösningen även för skyddet av biodiversiteten. Till exempel är många av världens fiskbestånd överfiskade, och därför är det också med tanke på mångfalden säkrast att bara välja fiskarter som inte är hotade, som till exempel karpfisk, strömming, abborre och gädda samt MSC-certifierad fisk.

Vid Barnkulturcentren kan det dessutom förekomma vilda idéer om hur mångfalden på det egna centrets gård eller i dess närmiljö kan berikas: ängar och ängsmarker, trädgårdar med murkna träd, insektshotell och fågelholkar kan bli oaser för mångfald i en stadsmiljö som i övrigt är relativt fattig.

Tips: Du hittar bra val t.ex. i WWF:s fiskguide.

Klicka här för att komma till guiden!

Finns det en policy för personalen att rapportera om problem, ta initiativ och delta i utveckling av verksamheten?

Arbetshälsa, arbetarskydd, utveckling

I ett hållbart barnkulturcenter tar man naturligtvis hand även om personalens hälsa och säkerhet och den fysiska och psykiska säkerheten för de barn och unga som deltar i verksamheten. Arbetarskyddet främjas till exempel av program och regler för arbetarskydd, räddnings- och säkerhetsplaner, övning på förhand av risksituationer och situationer där skador inträffar, underhåll av första hjälpen-kunskaper och allmän renlighet och ordning. Ska olyckor och risksituationer rapporteras i barnkulturcentret? Korrigeras riskobjekt omedelbart?

Arbetshälsan i sin tur främjas till exempel genom goda introduktionsrutiner och en förbättring av arbetsergonomin och arbetsförhållandena. Nolltolerans och snabb hantering av trakasserier och mobbningssituationer är också viktigt. I verksamhetskulturen för ett hållbart barnkulturcenter ingår också gemensam utveckling. Finns det en policy för personalen att rapportera om problem, ta initiativ och delta i utveckling av verksamheten? Blir initiativ diskuterade och ges det belöning för dem?

Hållbarhetsaspekterna är också relaterade till personalens utveckling. Har personalen jämlik tillgång till utbildning och avancemang? Ska kunskaper i och attityder gentemot hållbar kompetens tas i beaktande vid rekrytering? Erbjuder barnkulturcentret arbete till personer som har svårt att få arbete? Hur uppföljs arbetshälsan på arbetsplatsen?

Kundorientering

Verksamhet som utgår från barnens förutsättningar är redan inskriven i värderingarna för Förbundet för barnkulturcenter och är en av hörnstenarna för barnkulturcentrens verksamhet, men samtidigt även en väsentlig del av granskningen av verksamhetens hållbarhet. På vilket sätt samlas feedback in från barn, unga, föräldrar, lärare och andra berörda parter och på vilket sätt hanteras den? Hur beaktas feedback som mottagits i utvecklingen av verksamheten? Involverar barnkulturcentret även utomstående intressentgrupper i utvecklingen av verksamheten? Känner man till kundernas behov?

Certifikat över hållbar utveckling som är lämpliga för barnkulturcenter

Certifikat av Okka-stiftelsen

Stiftelsen för områdena inom undervisning, fostran och utbildning - OKKA-stiftelsen delar ut certifikat för hållbar utveckling till skolor och läroinrättningar. I projektet Hållbar grundläggande konstutbildning 2019–2020 byggde Förbundet för grundläggande konstutbildning i Finland och OKKA-stiftelsen nya hållbarhetsindikatorer för grundläggande konstutbildning. Under 2021 fortsattes denna process genom att testanvända indikatorerna i sex olika barnkulturcenter och utifrån testanvändningen utarbeta lämpliga hållbarhetsindikatorer för barnkulturcentren.

Hållbarhetsindikatorerna för grundläggande konstutbildning och barnkulturcentren sammanfattar idén om att konstpedagogik ger en möjlighet att vidga tänkandet hos inlärare i alla åldrar, föreställa sig alternativa framtider, bygga upp nya betydelser och stärka gemenskapsandan. Projektet Hållbar grundläggande konstfostran samlade in information om perspektiv och rutiner för hållbarhet i undervisningen i olika konstarter. Till exempel stödjer cirkus, dans och musik uppbyggandet av gemenskap genom gemensamma träningar, uppträdanden och att vara publik. Inom teater och ordkonst kan berättande och dialog användas för att kritiskt granska samhället och mänsklig verksamhet. Särskilt inom bildkonst, hantverk och arkitektur är det nödvändigt att överväga vilka material som ska användas och deras livscykel.

Förverkligandet av hållbarhet bedöms med tre indikatorer som är undervisning, verksamhetskultur och ledarskap. En beskrivning med tre nivåer har uppgjorts över varje indikator, med hjälp av vilkendet går att bedöma hur verksamheten i barnkulturcentret återspeglar 1) det befintliga verksamhetssättet som återger, 2) förutser framtiden och 3) reformerar samhället i fråga om verksamheten som är föremål för granskning.

Certifieringen bygger på en självutvärdering som utförts av Barnkulturcentret, uppfyllandet av de grundläggande kraven för hållbar utveckling och barnkulturcentrets engagemang för genomförandet av sitt program för hållbar utveckling. I den externa utvärderingen betonas ambitionsnivån i barnkulturcentrets utvecklingsmål och deras inriktning på framtiden.

Grön flagg

Grön Flagg är ett program för hållbar utveckling för daghem, skolor, läroanstalter och aktörer inom fritid för barn och unga. Dessutom är Grön Flagg ett internationellt miljömärke för det pedagogiska området. En deltagare som uppfyller programmets kriterier får rätt att använda den gröna flaggan som fungerar som programmets symbol.

Grön Flagg-verksamheten förverkligas alltid ett projekt i taget. Barn och unga är aktiva aktörer i planeringen och genomförandet av projekten och utvärderingen av resultatet. Utöver fostran i hållbar utveckling genomförs i samband med programmet riktiga åtgärder som minskar miljöbelastningen.

Om ditt barnkulturcenter har en lämplig grupp barn som träffas regelbundet och kan agera miljöjury för programmet, passar Grön Flagg-programmet för er. Till exempel i barnkulturcentret Sagalund fungerar eftermiddagsklubben Sagalundklubben som miljöjury.

Verksamhetsmodellen för programmet bygger på sju steg: inrättande av en miljöpanel, val av tema, kartläggning av utgångsläget, handlingsplan, verksamhet och utvärdering, Grön Flagg-praxis och en slutrapport. Grön Flagg-aktiviteter som gäller hela verksamhetsenheten ska ordnas minst sex gånger per läsår och minst 70 procent av barnen/ungdomarna deltar i Grön Flagg-verksamheten som vardagsaktörer och/eller deltagare i evenemang. Som avslutning på ett framgångsrikt och godkänt projekt kan en konkret Grön Flagga hissas upp i flaggstången.

Ekokompassen

Med hjälp av miljösystemet Ekokompassen kan organisationer minska den negativa miljöpåverkan av sin verksamhet och öka positiva handlingar i sin egen verksamhetsmiljö.

I programmet Ekokompassen bygger man ett eget miljöprogram. I miljöprogrammet skrivs upp konkreta mål och åtgärder för att minska miljöbelastningen. Målen väljs utifrån en miljökonsekvensbeskrivning. Programmet utarbetas med stöd av en Ekokompassen-expert och experten godkänner det färdiga programmet. Organisationen genomför sitt färdiga miljöprogram i genomsnitt mellan ett halvår och ett år före kvalitetsrevisionen. Genom kvalitetsrevisionen kontrollerar Ekokompassen kvalitetsrevisor om Ekokompassens 10 kriterier uppfylls i organisationens verksamhet.

Ekokompassen är speciellt lämplig för evenemang. Barnens vinterkarneval i Lahtis är till exempel ett Ekokompassen-evenemang. Även Hippalot i Tavastehus planerar att ansöka om Ekokompass.

Case

En miljövänlig konstfestival för barn

Riikka-Leena Puistola,
Kulttuurikeskus ARX

En ekologisk aspekt är en viktig fråga för Barnens konstfestival Hippalot som anordnas årligen i månadsskiftet juli-augusti. Evenemanget i Tavastehus är Finlands äldsta tvärkonstnärliga festival för barn. Hippalot ansöker om Ekokompassen-certifikat, men processen har blivit något försenad på grund av coronaläget. Målet är att gå igenom festivalens processer och göra dem så ekologiska som möjligt. Miljöhänsyn ligger i både besökarnas och produktionsteamets intresse.

På Hippalot-festivalen återspeglas miljövänligheten i till exempel återvinning av dekorationer, miljövänliga verkstadsmaterial som i mån av möjlighet kan återvinnas och kompensation som betalas för utländska artisters flygresor. Personalmatsalen serverar vegetarisk mat och festivalens restauranger redogör de olika lunchalternativens koldioxidavtryck. Besökare uppmuntras att resa med kollektivtrafik och gäster har till och med hämtats från Helsingfors med en festivalbuss. Det finns gott om möjligheter i området att fylla på sin egen vattenflaska. Genom att verka i det färdiga kulturcentret belastar inte Hippalot med sina strukturer och publikmängder naturen och till exempel djur som häckar på sommaren.

04

Koll på fakta

Terminologin som hänför sig till hållbar utveckling kan vara förvirrande och det är lätt att blanda mellan olika termer. Det är viktigt att ha koll på terminologin så att alla talar om saker under deras riktiga namn och är inne på samma linje med diskussionspartnern.

Ordlista

Aktivt medborgarskap

Den finländska skolan strävar efter att utbilda engagerade, ansvarsfulla och kritiska medborgare, och att uppmuntra dem att delta och påverka i politisk, ekonomisk och social verksamhet och i kulturlivet såväl på lokal, nationell, europeisk som global nivå.

Biodiversitet

Med biologisk mångfald avses den brokiga mångfalden av arter och organismsamhällen på jorden och den ärftliga variationen inom arter. Mångfalden hjälper naturen att anpassa sig till föränderliga förhållanden. Nedgången i arter bl.a. äventyrar människans matproduktion, växtpollinering och rent vatten.

Ekologiskt fotavtryck

kriver hur stort vatten- eller markområde som behövs för att producera mängden näring, energi och material som konsumeras av en person eller grupp människor och för behandling av avfallet som uppkommer. Finländarnas ekologiska fotavtryck är ett av de största i världen.

Ekologiskt handavtryck

Det ekologiska eller gröna handavtrycket beskriver vad som är vår positiva inverkan på världen och vad för slags gott vi lämnar efter oss.

Ekosocial bildning

Utgångspunkten för ekosocialism är att omsorg om naturens välbefinnande också bidrar till människans välbefinnande. Denna förståelse kan uppstå via förståelse av helheten, när man lär sig observera inbördes växelverkan mellan naturen, människan och samhället.

Koldioxidavtryck

Klimatutsläpp eller klimatbelastning som orsakas av människans verksamhet som kan fastställas för ett företag, organisation, verksamhet eller produkt. Koldioxidavtrycket kan användas för att bedöma effekten av åtgärder och produkter på klimatuppvärmningen.

Kolsänka

En kolsänka samlar upp och lagrar en kolhaltig kemisk förening, vanligtvis koldioxid. Koldioxid är en av de naturliga växthusgaserna som möjliggör växthuseffekten. De viktigaste kolsänkorna är haven och skogarna.

Klimatförändringen

Global klimatuppvärmning som orsakas av att mängden växthusgaser som människan producerar har ökat kraftigt i atmosfären. Jordens temperatur har fluktuerat mycket under jordens existens, men aldrig tidigare har förändringen skett så snabbt och det är därför situationen är alarmerande.

Civil olydnad

En fredlig och våldsfri form av protest där man vägrar att följa
eller aktivt bryter mot en lag som upplevs som orättvis.
Målet är att offentlig, diskuterande påverkan som ger det aktuella ämnet uppmärksamhet.

Medborgarengagemang

En medborgare kan påverka samhället, politiken, medierna eller företagens verksamhet på många sätt till exempel genom att rösta, demonstrera, kontakta beslutsfattare, genom läsarbrev eller genom föreningsverksamhet.

Växthuseffekt

Växthuseffekten avser atmosfärens förmåga att absorbera värmestrålningen som reflekteras från jordens yta. Denna isoleringsförmåga innebär att värme inte rymmer ut i rymden och jordens temperatur är högre än utan inverkan av växthuseffekten.

Hållbar utveckling

Hållbar utveckling är en utveckling som uppfyller nulägets behov utan att beröva kommande generationer möjligheten att uppfylla sina egna behov. Det finns en ekologisk, ekonomisk, social och kulturell dimension i hållbar utveckling.

Förhållande till naturen

Hur en individ eller ett samhälle ser på naturen, påverkat av bland annat värderingar, kunskaper eller erfarenheter.

Framtidsfostran

Ett delområde inom pedagogiken som strävar till att stärka elevens förmåga att föreställa sig framtiden och därigenom förbättra sina möjligheter att klara sig i framtiden.

Miljö- och klimatkänslor

Egenmakt innebär att individen hittar sin inre känsla av makt och sina styrkor. Med empowerment avses en individs möjlighet att arbeta för sina egna frågor och delta i beslutsfattande på samhällsnivå.

Miljöfostran

Känslor relaterade till natur och miljö och bl.a. socioekologiska utmaningar, t.ex. klimatångest, miljöilska, vintersorg eller framtidshopp.

Egenmakt och empowerment

Ett delområde inom fostran som syftar till att öka miljökänslighet, miljökännedom och miljöpositivism samt understöda omvandlingen av individer eller samhällen mot ett liv i enlighet med hållbar utveckling.

Fler viktiga ord och förklaringar

Delområden av hållbar utveckling

Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet är grunden för hållbar utveckling. Det betyder att mångfalden av växt- och djurarter och ekosystemens funktion bevaras och människornas ekonomiska och materiella aktiviteter anpassas till jordens naturresurser och naturens tolerans. Ekologisk hållbarhet är grunden för människans välbefinnande.

Exempel:

- Miljövänlig upphandling
- Spara material, energi och vatten
- Återanvändning, återvinning och sortering
- Ekonomiska transportsätt med låga utsläpp

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet är balanserad tillväxt som inte bygger på skuldsättning eller förstörelse av naturresurser på lång sikt. En ekonomi som står på en hållbar grund gör det lättare att möta nya utmaningar och göra värdeval. Ekonomisk hållbarhet kan uppnås framför allt genom hållbar användning av förnybara resurser och t.ex genom att förbättra resurs- och materialeffektiviteten och följa principerna för cirkulär ekonomi.

Exempel:

- Produkter och tjänster erbjuds med mindre belastning på miljön och genom att spara på naturresurser och energi. (ekoeffektivitet, livscykel)
- Rättvisemärkta produkter / närproducerad mat / ekologiskt
- Miljömärkningar, energimärkningar
- Reparation/underhåll av byggnader

Kulturell hållbarhet

Det kulturella området för hållbar utveckling är brett. Det innebär att ta hänsyn till både kreativitet och kulturell mångfald. Det är respekt för och godkännande av existensen av den egna kulturen, men också av existensen och mångfalden av andra annorlunda kulturer. Det omfattar även utveckling av samexistens mellan olika kulturer. Kulturell hållbarhet gör det möjligt för kulturer att överleva och utvecklas från en generation till nästa.

Exempel:

- Bevarande av kulturmiljön
- Måna om lokala kulturella traditioner och seder
- Kulturell mångfald
- Mellan generationerna

Social hållbarhet

Med social hållbarhet avses likvärdighet och jämlikhet mellan samhällets medlemmar. Hållbar social utveckling handlar om att människornas möjlighet att påverka sin framtid, kräva sina rättigheter och ta upp sina bekymmer.

Exempel:

- Förebyggande av marginalisering, diskriminering, fysiskt och psykiskt våld
- Välfärd, hälsa, ork och likvärdig behandling på arbetet och i skolan
- Öppenhet, samarbete och möjligheter att medverka

05

En utmaning till barnkulturcentren!

5 +1 gärning för ett hållbarare barnkulturcenter

1. **Barnkulturcentret som miljöfostrare**

Fundera på lämpliga infallsvinklar för teman om en hållbar framtid för ditt barnkulturcenter och/eller din konstart och lyft fram dem i alla aktiviteter och projekt. Vilka olika roller kan centret aktivt ta för att bli en del av lösningen?

2. **Stöd till delaktighet och aktivism**

Lyssna lyhört till barns och ungas miljöoro och hjälp dem att hantera miljökänslor. Vi engagerar oss utan fördomar i aktivism som genereras från barn och unga och tar med oss vår egen konstnärliga och kulturella yrkeskunskap för att stödja dem i verksamheten.

3. **Tillsammans**

För barnkulturcentret väljs en arbetsgrupp för hållbar utveckling och om möjligt även en miljöjury, vars medlemmar är barn.

4. **Ekovardag**

I samband med nästa projekt, evenemang eller utställning ska vi överväga hur hållbarhetsaspekter kan beaktas i innehållet och produktionen

5. **Plan för hållbar utveckling**

Börja utveckla hållbarheten i barnkulturcentrets verksamhet också på lång sikt. Det ekologiska fotavtrycket för barnkulturcentrets verksamhet kartläggs, utvecklingsmål fastställs och deras framsteg följs upp.

+1. **Utmana egna medaktörer, samarbetspartners och annan större organisation att gå med i arbetet för att rädda världen!**

”Vi gjorde så här, vad kan du göra?” Barnkulturcentren för en trygg framtid för barn och unga!

Länkar

Forskningsdata om betydelsen av konst- och kulturfostran:

- Reorienting Environmental Art Education (2021)
- Art-Eco Project – towards empathetic-ecological humanity
- Creativity, the Arts, and the Future of Work (2019)
- Climate Change Education: A New Approach for a World of Wicked Problems
- Handbok för framtidens utbildning (2017)
- Konstfostran i en tid av miljöoro: öppningar, riktningar, möjligheter (2016)
- Vi behöver konst för att tackla miljökrisen (2020)

Övriga studier och bakgrundsinformation:

- Young People's Voices on Climate Anxiety, Government Betrayal and Moral Injury: A Global Phenomenon (2021)
- Ungdomsbarometern 2018 med påverkan och Europa som tema
- FN:s konvention om barnets rättigheter
- Jordens framtid och barnets rättigheter (2014)
- Projektet Kulturellt hållbar utveckling 2010—2012
- Riktlinjerna för hållbar utveckling inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

Information om teman för hållbar utveckling::

- Materialen Hopp och handling behandlar hållbar utveckling, känslor kring hållbar utveckling och hur skolor kan agera och arbeta för hållbar utveckling
- Lärarens klimatguide är en handbok för ämneslärare som stöd i undervisnings- och fostringsarbetet material som beskriver fenomenet klimatförändring separat sett ur ett perspektiv för varje läroämne som undervisas i skolan
- SYKE, Aalto-universitetet, YTK, klimatförändringsdata framtagna av Meteorologiska institutet
- Planetary boundaries
- Agenda 2030
- Agenda 2030 alternativ bröllopstårtamodell
- Från världens överkonsumtionsdag

Inspiration till fostran i hållbar utveckling vid barnkulturcenter:

- Hopp och handling, Konst som förändrar världen
- Kulturen utlyser undantagstillstånd
- Materialbank för utomhuslärande, miljöfostran och hållbart levnadssätt
- Nätverket av natur- och miljöskolor
- Helheten Korso klagar av Ruusuvuoren koulu
- Cykelmodellen för klimatfostran
- Modeller för fostran i hållbar utveckling
- Det immateriella kulturarvet: Kompassen för hållbar utveckling
  Läroplan och miljöfostran

Om miljökänslor:

- På webbplatsen hittar du lösningsinriktad information om miljöångest och andra känslor som naturens nödläge ger upphov till
- Toivoa ja toimintaa, Tunteet (Hopp och handlingar, Känslor)
- Projektet Ympäristöahdistuksen mieli (2020-2022)
- En liten guide till miljöångest (2021)

Barnkulturcentrets ekovardag:

- Koldioxidsmart, koldioxidavtrycksräknare riktad till organisationer
- Ekologiska riktlinjer för kulturinstituten i Finland
- Instruktioner för långsamt resande för dem som kommer till Finland
- Anvisningar för konstproduktion som uppkommit under
  Helsinki International Artist Programmen och Mustarindas projekt Post-fossilförändring
- Ekosamordnare
- Museiförbundets handlingsplan för hållbar utveckling
- Museer och hållbar utveckling
- Hållbar utveckling i skolan - En guide för hållbar utveckling

Certifikat för hållbar utveckling:

- OKKA-stiftelsens certifiering av hållbar utveckling för läroanstalter för barnkulturcenter
- Projektet Hållbar grundläggande konstundervisning
- Grön flagg
- Ekokompassen